

Prelomnica v skrbi za borce NOB

Zveza borcev je v prvi vrsti politična organizacija, ki pa je vendarle dolžna urejevati tudi mnoga vprašanja svojih članov. Ta vprašanja se nanašajo na možnosti za pridobitev višje kvalifikacije bivših borcev, za njihovo strokovno izobraževanje, za urejevanje njihovih predb, pokojnin, invalidnin itd. Glede vsega tega je bilo v letih po osvoboditvi zelo veliko storjenega, saj imamo pretežno večino bivših borcev NOB, ki so danes vključeni v prvo vrsto naše socialistične graditve, vendar pa je tudi še precej takšnih bivših borcev, ki nimajo še zadovoljivo urejenih svojih osebnih zadev, ki so v zvezi z možnostjo njihove višje

strokovne kvalifikacije, zadovoljive zakonite prevedbe, pokojnine ali invalidnine. Tudi je še del takšnih bivših borcev, ki so v revoluciji in narodnoosvobodilni borbi žrtvovali svoje zdravje, nimajo pa nobenih odlikovanj in drugih priznanj družbe, da ne govorimo o tistem delu bivših borcev, ki še vedno živijo v nezadovoljivih stanovanjskih razmerah.

To so bila vprašanja, o katerih je na nedavnem plenumu Okrajnega komiteja ZKS poročal predsednik Okrajnega odbora ZB Tone Ukmar, in o katerih so navzgoči temeljito razpravljali. Razen teh vprašanj je bilo govora tudi o potrebi čimprejšnje ureditve neurejenih grobišč padlih borcev, o vzdrževanju, šolanju in vzgoji otrok padlih borcev ter o pripravah Okrajnega odbora ZB za sodelovanje njenih članov pri letošnjih proslavah 20-letnice začetka oborožene ljudske revolucije.

Po predlogu sekretarja OK ZKS Alberta Jakopiča-Kajtimira so bili na kraju izrpnje razprave sprejeti sklepi, med katerimi je pomemben ta, da naj bo letošnje jubilejno leto prelomnica v delu organizacije Zveze borcev. V tem smislu je bilo sprejeto priporočilo Okrajnemu in občinskemu odboru ZB, naj takoj okrepijo svoj aparat s potrebnim številom honoriranih sodelavcev, ki naj do konca letošnjega leta uredijo vse osebne probleme članov Zveze borcev glede njihove prekvalifikacije, strokovnega izobraževanja, prevedb in pripadajočih jim pokojnin. Sprejeto je bilo tudi priporočilo, naj bi koprski Okrajni odbor ZB skupaj z goriškimi in puljskim okrajnim odborom ZB podvzel akcijo za revizijo zakonitih določil, ki naj bi za borce NOB teh treh okrajev glede pokojninskih in prevedbenih vprašanj ne postavljala za mejo

8. septembra 1943, kajti bivšim borcem tega področja v pogojih poprejšnje italijanske okupacije ni bilo mogoče pred 8. septembrom 1943 oditi v partizane, saj jih je fašistična Italija, zlasti vse politično sumljive, z vpoklicom v svojo armado, v specialne kazenske vojaške formacije, internacijo in konfinacijo, načrtno onemogočala, da niso mogli pred 8. septembrom 1943 v partizane.

Prepričani smo, da bodo okrajni in občinski odbori ZB sledili tem priporočilom in da bodo v letošnjem jubilejnim letu z vso odgovornostjo rešili bivšim borcem NOB omenjena vprašanja, saj je to najmanj, kar jim družba dolguje. Prav tako pa smo prepričani, da bodo občinski odbori ZB začeli v smislu priporočil tega okrajnega plenuma ZK sistematično, pospešeno in bolj učinkovito reševati tudi stanovanjska vprašanja vseh tistih borcev NOB, ki še vedno živijo v nevdržnih stanovanjskih razmerah.

NOVA OPEKARNA V JEZERINI PRI OBROVU JE ŽE POD STREHO KMALU NOV VIR ŽIVLJENJA V BRKINIH

Preden so bili zamahnjeni v ilovnata tla prvi krampi in lopate, da bi bili pripravljeni temelji za gradnjo nove opekarne, so naši geologi in drugi strokovnjaki ugotovili, da se skrivajo v tih, od prometnega hrupa odmaknjeni in v vase zasanjeni dolini Jezerina pri Obrovu ogromna ležišča dragocene gline. Zaradi močvirnatih tal, obrobjenih s sadjerdnim brkinskim grmčevjem, po čigar slemenih se ob deževju in talečem se snegu stekajo potoki in potočki v to dolino, kjer nastajajo in zopet izginjajo mala jezerca, ta dolinica prav res še

danesh zasluži ime Jezerina. Ločnata, ostrina, ostra kisa trava, ki ni prida za živinsko krmo, pa prekriva bogate plasti naravne zemeljske surovine, iz katere so poziskovali kmetje za domačo rabo v prejšnjih časih gnesti in na primitiven način žgati opeko. V mogočnem razmahu današnjega gradbeništva pa bo ta izredni material prav kmalu izkoriščen za proizvodnjo prvovrstne, na industrijski način izdelovane opeke, v perspektivi pa tudi za razne keramične izdelke, ki bodo krasili parke in vrtove, pa tudi notranje prostore sodobnih gradbenih ob-

jektov. V tej doslej skoro neznani kotlini, ki je oddaljena od glavne prometne žile Reka-Trst morda kak poldrug kilometer, je zrastel impozanten opekarniški objekt, ki ga gradi po odobrenih načrtih gradbeno podjetje »Kraški zidar« iz Sežane. S pomočjo najmodernejših opekarniških strojev in naprav bodo letno izdelali nad 10 milijonov opečnih enot in s tem zadostili potrebam po tem gradbenem materialu.

Od glavne ceste do opekarne je zgrajena nova, morda nekoliko preozka cesta. Vsičuje se misel, ali ne bi kazalo napeljati od opekarne do vrhnjega roba kotline žičnico, po kateri bi dovažali opeko za prekladanje na tovorna vozila in za nadaljnji transport.

Nova obrovska opekarna bo pomemben člen v vrsti naših gospodarskih dosežkov, hrpeljski občini pa v ponos in okrepitev njene ekonomske moči.

Zmogljivost opekarne dopušča možnost zvišanja fizičnega obsega proizvodnje na 18 milijonov opek letno. Po današnjih cenah opeke bi predstavljala vrednost proizvodnje okrog 300 milijonov dinarjev letno. V opekarni bo zaposlenih 80 ljudi. Stroški za zgraditev opekarniškega objekta bodo znašali 253 milijonov dinarjev, obratnih sredstev pa bo opekarna potrebovala devet milijonov in pol.

J. Z.

ČLOVEKOLJUBNA AKCIJA RK JUGOSLAVIJE

Pridružite se tudi vi!

- Jugoslovanske družine bodo sprejele v začasno oskrbo
- osirotele kongoške otroke

Jugoslovanski Rdeči križ se je na osnovi številnih prošelj družin, ki so izrazile željo, da bi sprejele v začasno oskrbo določeno število otrok iz Konga, obrnil za pomoč na Ligo društev Rdečega križa. Hkrati je obvestil Ligo, da bi morala po njegovem mnenju tudi sama predlagati nacionalnim društvom Rdečega križa, naj sprostijo akcijo za preskrbo kongoških otrok. Tako bi človekoljubna vloga Lige društev Rdečega križa tudi tokrat ostala zvesta svojim dosedanjim človekoljubnim tradicijam. Sorično razvoja dogodkov v republiki Kongo je namreč hudo ogroženo življe-

nje otrok te nesrečne dežele — ta tem bolj, ker so mnogi izmed njih žrtve lakote in raznih nalezljivih bolezni. Zato je pobuda številnih jugoslovanskih družin tem bolj plemenita in nedvomno zasluži posnemanje v vsem svetu.

Brez dvoma je tudi v koprskem okraju več družin, ki so sklenile, pridružiti se tej humani akciji in so pripravljene vzeti v začasno oskrbo otroke iz Konga. Vse take družine obveščamo, da se zglašijo na občinskih odborih RK oziroma na okrajnem odboru RK, kjer bodo dobile vsa ustrezna pojasnila in obrazce.

AKTUALNA TEMA

Združimo sredstva

Zadnje občinske konference Socialistične zveze so ponovno potrdile pomembnost in nujnost dobro organiziranega društvenega življenja. Bogato življenje društva pa je za vsak kraj še posebno pomembno, ker nosi s seboj elemente kulturno estetske vzgoje, potrebne predvsem mladini, ki je vključena v teh društvih. Če seštejemo vsa društva v koprskem okraju — to pa so Svobode in prosvetna društva, telesnovzgojna in športna, društva ljudske tehnike, tabornikov, počitniške zveze in še vsa druga — je vseh nad 300 z več kot 20.000 člani. To je množica starejših ter mlajših državljanov, katerih družabno življenje je seveda pogojeno z urejenostjo in stanjem njihovega društva.

Pri obračunavanju svojega dela pa vsako leto znova ugotavljajo vsi brez izjeme, da bi lahko naredili še to in ono, če bi imeli več denarja in bi bila obstoječa materialna osnova boljša. Pri takih ugotovitvah in razpravah se človek nehoti vpraša, če občinski ljudski odbori (na nje so v večini primerov tudi usmerjene vse kritike glede denarne pomoči) lahko dajo ob sedanjih razmerah za društveno življenje toliko več sredstev, da bi v doglednem času odpravili vsaj glavne ovire za plodnejše društveno življenje. Res je, da bi nekateri občinski ljudski odbori lahko že doslej dajali nekoliko več denarnih sredstev v te namene v svoji komuni, vendar tudi to ne bi rešilo zlasti tistih problemov, ki zahtevajo večja denarna sredstva, investicije za društveno življenje. To vprašanje pa je pri nas dokaj pereče, saj nimamo dovolj potrebnih kulturnih domov, telovadnic, športnih igrišč, prostorov za dobro organizirano klubsko življenje, otroških igrišč in podobnih objektov niti v večjih občinskih središčih. Prav v teh krajih pa je vprašanje teh objektov najbolj pereče zaradi gostote prebivalstva.

Sredstva, ki jih daje družba za vse to življenje v raznih oblikah, so v koprskem okraju že danes zelo visoka in znašajo težke milijone. Drugo vprašanje pa je, kako se ta sredstva trošijo in uporabljajo. V načinu zbiranja, dajanja in trošenja denarnih sredstev za društva tiči po vsej verjetnosti tudi ključ za rešitev vseh društvenih problemov materialnega značaja. Ze pred leti je bilo nekeje zapisano število nekaj desetih milijonov, ki jih je dala družba v enem samem letu v našem okraju za društva. Mimo tega pa so bila še vedno razna »prosjačenja« pri gospodarskih organizacijah za posamezne akcije, ki jih društva letno izvajajo.

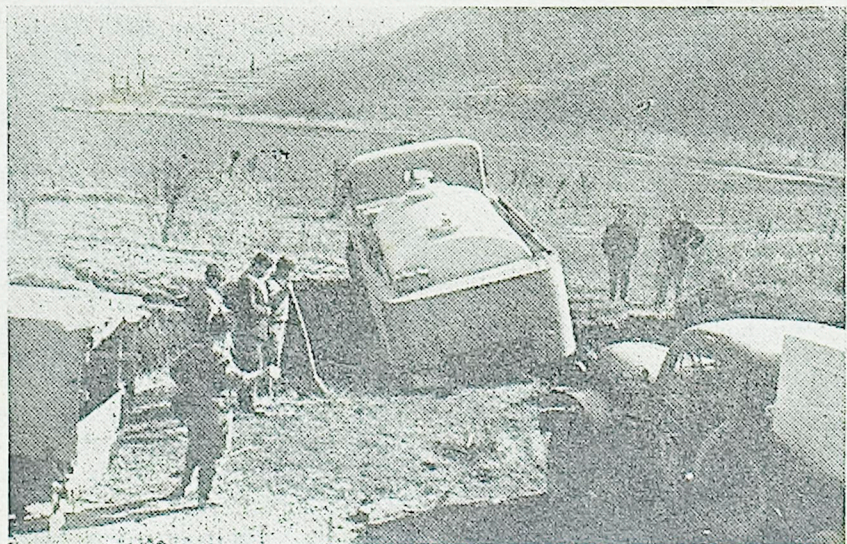
(Nadaljevanje na 2. strani)

Komunisti Tomosa so ocenili svoje delo

Člani Zveze komunistov Tovarne motornih koles v Kopru so minulo nedeljo, ko so se zbrali na letno konferenco, temeljito pretresli uspehe in pomanjkljivosti svojega dela v preteklem letu in sklenili povečati napore za čim boljše izvajanje partijskega ter gospodarskega programa Jugoslavije.

Močno kritične ocene dela, ki so izzvenele iz poročila sekretarja tovarniškega komiteja ZK Viktorja Grče in iz razprave, v ka-

teri je s tehtnimi mislimi sodeloval tudi sekretar OK ZKS Koper Albert Jakopič-Kajtimir, so dale trdno osnovo za nadaljnje izboljševanje lika komunista-proletarca. Če upoštevamo, da bo moral 2000-članski delovni kolektiv že letos realizirati okrog 7,7 milijarde dinarjev celotnega dohodka in v letu 1965 več kot 17 milijard dinarjev (pri tem bi osebni dohodek na posameznika letno naraščal za 4 odstotke), bo nujno treba povečati prizadevnost

V strunjanski dolini se te dni mudi raziskovalna ekipa podjetja »Nafta« iz Lendave, ki raziskuje gornje sloje tega terena, kasneje pa bodo proučili tudi globinske plasti do dva in več tisoč metrov globoko. Ekipa je nadvse moderno opremljena in ji razen slabih poljskih cest doslej še nobena ovira ni preprečila rednih del

V vrsti glasnih protestov naših ljudi proti zločinom imperialistov in njihovih žandarjev v Kongu ter protestov proti pasivnemu zadržanju nekaterih organov OZN z njenim generalnim sekretarjem Hammarskjöldom je bilo takšno zborovanje minuli teden tudi v Postojni (na sliki)

Sprehod po SVETU

Nov zločin v Kongu

Generalni sekretar OZN Hammarskjöld je obvestil člane Varnostnega sveta med obravnavanjem o položaju v Kongu, da so v Bakvangi umorili šest pristašev Lumumbe.

Položaj v Kongu je povzročil velike demonstracije po vsem svetu proti kongoškim krvnikom in neodločnosti OZN. Sovjetska zveza pa ne priznava več Hammarskjölda za generalnega sekretarja in je pretrgala z njim vse stike. Kongu pa grozi državljanska vojna.

Laosu nevtralnost

Nekatere zahodne države, med njimi tudi ZDA in Velika Britanija, nameravajo izdelati deklaracijo za mirno ureditev krize v Laosu. Predlog te deklaracije poziva Vzhod in Zahod, naj skupaj zjamčita enotnost, neodvisnost in nevtralnost Laosa. Laoški kralj Savang Vatana pa je predlagal ustanovitev komisije, v kateri naj

bi bili predstavniki Kambodže, Burme in Malaie, ki naj bi opozorila na vsako tujo intervencijo, s katero bi bila ogrožena neodvisnost države. Laoški kralj se močno zavzema za politiko nevtralnosti in proti tujim vojaškim silam ter oporiščem v državi.

Londončani protestirajo

Ves tisoč Londončanov je pod vodstvom Nobelovega nagradjenca filozofa lorda Bernarda Russela v nedeljo v tistem pohodu po londonskih ulicah protestiralo proti uporabi jedrskega orožja. Demonstranti so pred obrambnim ministrstvom posedli po tleh in z napisi na transparentih pozvali vlado naj ne dovoli uvoza ameriških raketnih izstrelkov Polaris na angleško ozemlje.

Nemško oboroževanje

Zahodnonemški obrambni minister Strauss je ponovno govoril o nujnosti učinkovitejših oborožitve nemške vojske. Zato zahteva prilagoditev mornarice in letalstva potrebam morebitne atomske vojne. Že letos pa bodo začeli v Zahodni Nemčiji serijsko izdelovati tanke in povečali bodo število vojaških ladij. Nemška vojska se oborožuje tudi z raketami pa Nike in Hawk.

ZAPISKI IZ NARODNOOSVOBODILNEGA BOJA NA PRIMORSKEM

Prvi partizani na Primorskem

Gradivo o prihodu I. primorske čete leta 1941

V zadnji številki Slovenskega Jadrana je na koncu sestavka »Nove naloge zgodovinarjev« misel, da bodo morali zgodovinarji osvobodilnega boja upoštevati spominsko gradivo, izneseno na sestanku v nedeljo, dne 12. februarja, v Gornji Branici in razčistiti nesporednosti o prihodu Ervinove skupine v Gornjo Branico.

Iz velike množine virov in podatkov bom nanizal nekaj razlogov, ki potrjujejo mojo izjavo, da je Ervinova skupina prišla na Primorsko v začetku oktobra 1941.

Od približno 40 različnih podatkov jih 11 navaja, da je Ervinova skupina prišla v Gornjo Branico v avgustu, točno 27.—28. avgusta 1941, 8 podatkov navaja, da je Ervinova skupina odšla z Mokreca oziroma prišla

na Primorsko septembra 1941, 17 podatkov in virov pa navaja, da je prva primorska četa prišla na Primorsko oktobra 1941.

Naslednji podatki navajajo prihod skupine na Primorsko v avgustu: Spomini pokojne Ivanke Skapin, Antonije Kante, Josipa Boljeta-Jamnika, Glaze Ukmara, Nerona Cehovina, Jožice Zidanek-Zmaga, Ivana Vidriha, Branka Ukmara, Josipa Trampuža, Mice Matjanove. V treh sestavih — »Zgodovina NOB v Gornji Branici«, »Razvoj NOB na Stjaku«, »Predlog Občinskega odbora ZB NOV Sežana za občinski praznik« — je potrjen datum prihoda 27. avgusta 1941. Tudi Zbornik dokumentov, ki ga izdaja Vojno zgodovinski inštitut v Beogradu, je navedel avgust 1941 kot odhod Ervinove skupine z Mokreca.

Prihod Ervinove skupine v septembru navajajo: Anton Zafred iz Stare Sušice, Ervin Dolgan v spominih, napisanih 1944. leta (izjavlja, da je skupina prišla 2. septembra 1941), Janez Hribar, Janko Sekirnik-Simon (trdi, da se je po odhodu Majenove skupine, ki je odšla proti Mokronogu po 14. septembru 1941, oddvojila tudi prva Primorska četa), Ivan dr. Matko, Franc Zetko iz Volč. Referat »Obdobje osvobodilne borbe in Komunistične partije« tudi navaja september 1941 kot datum prihoda. Da je bil v najboljšem primeru datum odhoda Ervinove skupine september 1941, lahko zaključimo iz trditve Ervina, da je bil na Mokrecu skupaj s Pokijem (Franc Pokovec), ki pa je vstopil v partizane šele 10. septembra 1941.

Največ virov in podatkov je, da je Ervinova skupina prišla na Primorsko v oktobru 1941. Za ta datum se je izjavil že 1951. leta Anton Ferjančič-Zvone. 1953. leta Karlo Maslo-Drago, dalje pred kratkim umrla Marija Može iz Dolenje vasi, Anton Sotlar iz Senožet, Josip Zidar-Jadrnan, Marija Skapin, K. Jelerčič, Ivan Frelih (vsi iz Velikega polja), Franc Brundula iz Koprive, Jože Urbančič, mož Matjanove Mice (navaja, da so prišli jeseni 1941), Viktor Benko iz zaselka Lisjaki, Ivan Pečnik, Jože Zaman, Stanko Semič-Daki. Oktober mesec navajajo zgodovinarji Ivo dr. Juvančič, Metod dr. Mikuš.

November mesec, kot čas prihoda tričlanske skupine v Dolenjo vas, navaja Jože Može.

Ni se mogel odločiti za čas prihoda prvih partizanov v Gornjo Branico Avgust Humar iz Studenega, ki je izjavil, da je po prihodu partizanov prišel v Studeno Viktor Ukmara in jih pozival na sodelovanje. Po skupnem sestanku v hiši Jakoba Bizjaka so odšli iz Studenega v Gornjo Branico Venceslav Japelj, Jakob Bizjak in Avgust Humar z materialom za partizane. V Gornji Branici so se udeležili sestanka na Kantetovem hlevu. Drugič (koliko časa je minilo po prvem odhodu v Gornjo Branico, ne ve) so šli v Gornjo Branico, ko je bila trgatav. Tudi avtor sestavka »Prvo partizansko taborišče na Primorskem« Ljudska pravica z dne 28. VIII. 1957 ne določa časa prihoda.

Ker so za zgodovinarja datumi najvažnejši, je treba iz te velike in tako različne množine podatkov izluščiti najbolj verjetni čas prihoda. Za ugotovitev resničnega datuma je treba najprej upoštevati operativni načrt Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet, kajti formiranje Primorske čete in njen odhod na Primorsko ni mogoče obravnavati ločeno od ostalega razvoja partizanskih čet v Sloveniji.

Sredi septembra 1941 je začelo Glavno poveljstvo za nadaljnjo uveljavitev partizanskih enot. Na Gorenjsko je poslalo Staneta Zagarja, na Stajersko Franca Rozmana-Staneta, na Notranjsko Aleša dr. Beblerja in vse zadolžilo, da bi v okviru splošnega operativnega načrta formirali iz obstoječih enot in priliva prostovoljcev močnejša vojaška jedra, ki naj bi začela z ofenzivnimi operacijami. Alešu dr. Beblerju je že 14. septembra uspelo na Notranjskem formirati Krimske bataljone. Ena od enot Krimskega bataljona je bila tudi enota pod poveljstvom Slavka Zidaneka.

Glavno poveljstvo je od vsega začetka mislilo tudi na Primorsko. V enoti Slavka Zidaneka obstoji konec septembra 1941 skupina partizanov — določenih, da gredo na Primorsko. Formiranje in odhod na Primorsko pa je po vsej verjetnosti rezultat sorednih sklepov 26. septembra 1941 v Stolicah v Srbiji, da je treba do skrajnosti razviti in napeti vse sile, da se na vsem slovenskem etničnem ozemlju zaneti vsesplošen upor. Odhod prve Primorske čete v začetku oktobra 1941, začetek priprav, da se pošlje partizanska skupina tudi na Koroško, je treba smatrati kot eno od nalog operativnega načrta Glavnega poveljstva, zaneti v vsej Sloveniji oborožen upor proti okupatorju.

Potemtakem je težko postavljati odhod Ervinove skupine v sredo avgusta 1941, ko so partizanske enote celo na področju Ljubljanske pokrajine, kjer je bil položaj neprimerno ugodnejši, bile šele v začetni fazi formiranja in je vodstvo slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja moralo tedaj še v veliki meri lomiti oportunistični odpor proti oboroženim vstajam. Ne moremo si misliti, da bi poročilo, ki ga je Slovenija poslala v Srbijo o številčnem stanju partizanov v avgustu 1941, ne navajalo primorskih partizanov, če bi oni resnično do 30. avgusta tudi odšli na Primorsko (poročilo je datirano z dne 30. avgusta).

Pri primerjavi spominov z ohranjenimi dokumenti sem prišel do zaključka, da je Ervinova skupina odšla z Mokreca v začetku oktobra, na Primorsko pa je prišla po vsej verjetnosti 8. oktobra. Z dokumentom (slika!) se popolnoma ujemajo podatki, ki jih je dal v svojih spominih Stanko Semič-Daki že leta 1950. Dakijeve navedbe so časovno zelo oprijemljive, ker navaja italijansko ofenzivo, za katero vemo, da se je začela na Notranjskem 6. oktobra. Skoraj iste podatke pa dobimo tudi v dokumentu Ivana Pečnika.

JANEZ KRAMAR

V strahotnem trpljenju vije roke Lumumbova soproga in molče s svojimi osirotelimi otroki obtožuje zločinski imperialistični morilec

OBISK V TOMOSU

Preteklo soboto sta obiskala tovarno motornih vozil TOMOS v Kopru francoski veleposlanik v Jugoslaviji Vincent Broustra in prvi svetnik francoske ambasade v Beogradu G. Arnod To je bil vljudnostni obisk uglednih gostov, ki sta si razen ostalih tovarniških obratov ogledala s poslovnim zanimanjem montažni oddelek osebnih avtomobilov Citroën.

Novice TRŽAŠKEGA

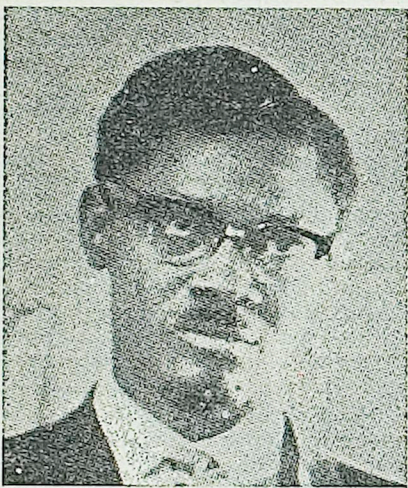
Pokazali so svoj pravi obraz

Ne moremo razumeti, kako je možno dopustiti, da tržaški revanšisti in nacifasisti javno minirajo politiko italijanske vlade za dobre sosedske odnose z Jugoslavijo. Te dni so se namreč tržaški fašisti na vsa usta hvalili, kako so bili pobudniki nedavnih de-

monstracij proti Slovincem na Tržaškem. Tako je bivši nacistični tržaški župan Pagnini na nedavnem obnem zboru Lega Nazionale med drugim dejal, »da je nevarnost obsodbe vrednega popuščanja (nasproti slovenski manjšini), o katerem se že mrmra po obisku jugoslovanskega ministra Popovića v Rimu.«

Po tem obnem zboru je na tiskovni konferenci govoril znani fašistični polkovnik Piero Almerigogna in obudil spomin na staro Avstrijo in njeno reakcionarno monarhistično zakonodajo v letu 1902. Ta je namreč omogočila tedanji italijanski nacionalistični buržoaziji, da je terorizirala po Istri slovenski in hrvaški živelj. Novinarjem je dejal: »Če smo takrat uspeli, pod Avstrijo... zakaj bi se morali danes podrediti tistemu ki v Rimu teh stvari ne pozna, ne razume njihovega vzvišenega pomena.« Deviza tega zakrknjenega fašista pa je: »Potrebno je ne le razumeti, temveč — če je potrebno — moramo vsi na ulice in močno kničati naš protest in noč v vladi.«

Tem podžigalcem šovinizma v Trstu se je pridružil tudi bivši tržaški župan dr. Bartoli. Ta je bil v svojih izjavah izredno beseden še bolj konkretni. Dejal je: »Revidirati je treba mirovno pogodbo in londonski sporazum... ker sta ta dva dokumenta vzrok slabega stanja v Trstu ter neizčrpni vir nevarnosti in napetosti.« Tako stališče vodilnega tržaškega člana krščenjske demokratske stranke pač res ne potrebuje nobenega komentiranja.

Borec za svobodo Afrike, kongoški heroj Patrice Lumumba, ki so ga zverinsko mučili in ubili kolonialisti v strahu za svoje dobičke

Združimo sredstva za društva!

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pri tem se dogaja, da tisto društvo, ki ima v gospodarski organizaciji večje število simpatizerjev, tudi več dobi, ne glede na to, za kaj potrebuje denar. Včasih se tudi zgodi, da društvo, ki bi sredstva res potrebovalo, dobi manj ali pa sploh nič.

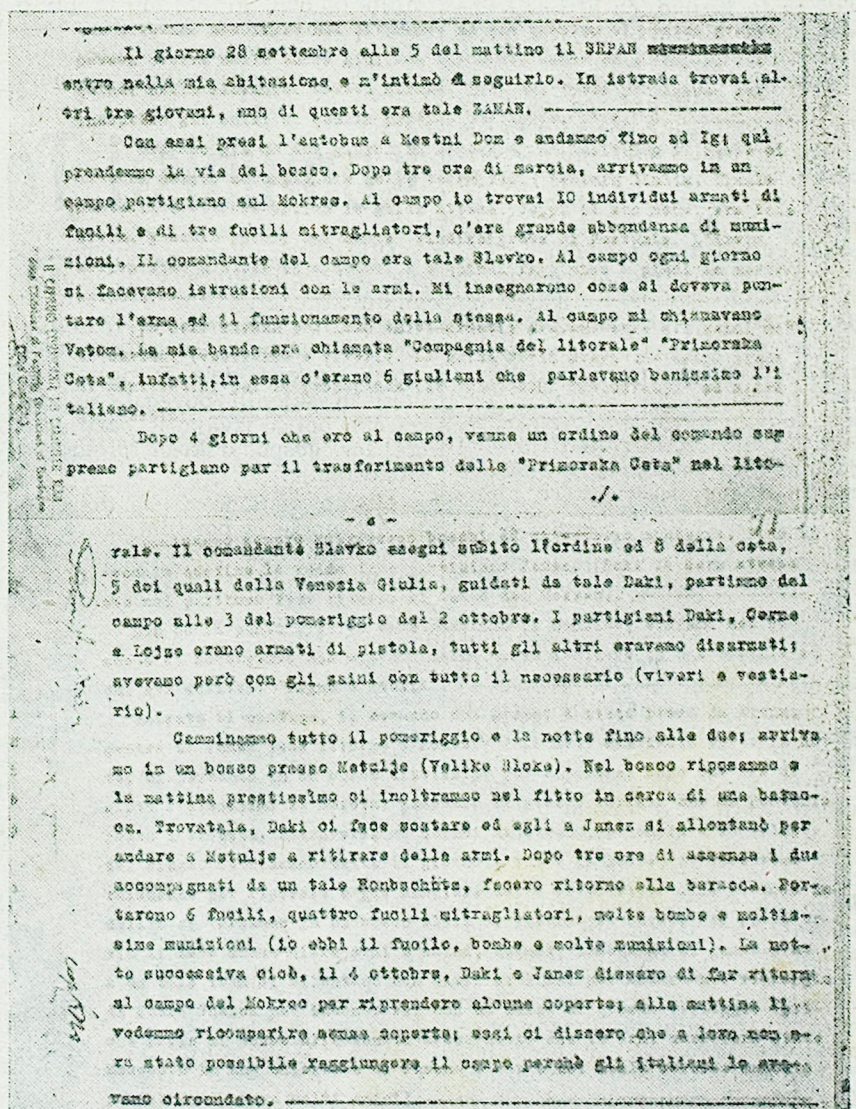
Kako se izogniti nadaljnji neenakosti zbiranja, razdeljevanja in trošenja družbenega denarja za prepotrebne društvene potrebe? Kako preprečiti anomalije, da dobi poravnano društvo več sredstev kot celotna organizacija v občini ali celo v okraju? Kako priti do načrtnostnega dela naših društev tudi preko enotnega dajanja denarnih sredstev? Tem vprašanjem sledi le en sam odgovor: v občini je treba združiti vsa sredstva, namenjena za društveno življenje, v posebnem skladu in ga ohraniti: še z rednimi prispevki vseh gospodarskih organizacij. Ti prispevki naj bi bili iz leta v leto večji, v skladu z naraščanjem narodnega dohodka. Z načinom plačevanja rednih prispevkov v take sklade bi ver-

jetno soglašali tudi kolektivi sami, kajti s tem bi odpadle vse tiste prošnje za dodelitev denarnih pomoči, ki včasih tako pogosto dežujejo v podjetja.

V skladu z našim splošnim razvojem naj bi te sklade upravljali posebni družbeni organi. Ob splošnem razumevanju vseh delovnih kolektivov in ljudskih odborov bi tak družbeni organ lahko uspešno in pravično po pravičljivih načrtih in programih razdeljeval denarna sredstva ne le za tekoče poslovanje društev, marveč tudi za manjše ali večje investicije, prepotrebne za boljše sistematično in kvalitetnejše delo društev.

To je predlog za nadaljnje razmišljanje in ukrepanje vseh društvenih članov, predvsem pa tistih organov, ki so za delo društev še posebej odgovorni. Prav bi bilo, da bi po bogatih razpravah o delu društev na vseh sedmih občinskih konferencah Socialistične zveze zdaj odločneje o tem spregovorili tudi novi odbori SZDL.

IVAN MAVSAR

Na sliki je odlomek enega izmed izvirnih dokumentov zaplenjene arhive italijanske vojske. Je del zapiskov o zaslišanju ujetega partizana I. P. Izjavo je dal (enako pa tudi Zaman) zasliševalcu, kapetanu-komandantu karabinierjev zloglasne pešadijske divizije sardinskih grenadierjev Vitu Guarigliu. V svoji izjavi natančno opisuje I. P. svoj prihod v partizane ter formiranje in odhod Primorske čete z Mokreca dne 2. oktobra 1941. To je najstarejši znani uradni dokument in zapisek o odhodu Primorske čete iz Slovenije na Primorsko

LANI SMO IZČRPALI SKORAJ VSE SKLADE ZA GRADNJO STANOVANJ

Milijoni za nova stanovanja

Pred časom je bilo tudi po našem okraju veliko govora o tem, da kljub veliki stanovanjski stiski no naših občinah niso bila porabljena vsa razpoložljiva sredstva za zidanje stanovanjskih hiš. Pozanimali smo se in v naslednjem posredujemo bralcem kratak pregled trošenja občinskih skladov za stanovanjsko gradnjo.

GOSPODARSKI KOMENTAR

Primerjava

Kljub temu, da bi morali govoriti v prvi vrsti o gospodarskih dogodkih obsega pomena, to je tistih, ki se tičejo naše celote, se danes dotikamo gospodarskega razvoja in dogajanja našega okraja, to je koprškega območja. Kot del, ki je tesno povezan s celoto, nas vsekakor posebej zanima, saj smo v vsem gospodarskem dogajanju našega okraja neposredno udeleženi in tudi prizadeti.

V teh vrstah se nameravamo dotakniti nekaterih podatkov iz razvoja gospodarstva v letu 1960 in jih primerjati z letom prej, to je letom 1959. Gre predvsem za primerjavo podatkov, ki izvirajo iz finančnih pokazateljev za ta čas, dočim bi o fizičnem obsegu razvoja morali govoriti posebej. V tej zvezi lahko samo poudarimo velik porast proizvodnje, kar pa se neposredno kaže iz finančnih podatkov, ki jih bomo navedli.

V prvi vrsti je značilno, da so v letu 1960 dvignili denarni prejemki gospodarskih organizacij v primerjavi z letom 1959 za skoraj 15 milijard. Od tega povzročajo večji del na materialne izdatke gospodarskih organizacij, tem pa sledi porast izplačanih plač, ki presegajo 6 milijard in so za 1,7 milijarde višje kot v letu 1959.

Ni potrebno posebej poudarjati, da že iz omenjenih podatkov izhaja, da se je gospodarska dejavnost našega okraja lani v splošnem dvignila. Del porasta sicer odpade večji del na materialne izdatke, vendar v tem ni izražen glavni porast, o katerem smo govorili.

Posebno značilno v tej zvezi je, da je gospodarstvo doseglo tako visoko raven in porast, ne da bi se bistveno povečala obratna ter druga sredstva. Krediti za obratna sredstva so se namreč v lanskem letu povečali v koprskem okraju le za 300 milijonov, dočim so gospodarske organizacije vložile v svoje sklade obratnih sredstev nekaj nad 400 milijonov. Značilno je še, da so ostala sredstva na žiro računih gospodarskih organizacij ob koncu obeh let na skoraj isti višini. Če pogledamo iz teh podatkov zaključek, moramo reči, da so gospodarske organizacije kljub težavam, ki so nastopile z restrikcijo bančnih kreditov v aprilu lani, pravilno razumele ta ukrep in začele iskati druge vire za redno poslovanje. Res je sicer, da je ta problem obratnih sredstev šele na začetku reševanja, vendar pa je reorientacija gospodarskih organizacij že očita: bančni viri sredstev ne smejo postati vir inflatornih tendenc v gospodarstvu in gospodarstvo mora v prvi vrsti rasti iz svojih sil in s sredstvi, ki jih ustvari samo. Vsi drugi viri so samo pomoč, da bi se premostile težave ali pomoč za hitrejši razvoj.

Vedno smo sledili razvoju naše investicijske izgradnje oziroma poročenju za investicije v osnovna in v obratna sredstva. Pri tem lahko napravimo dve primerjavi, in sicer: v primerjavi z letom 1959 je bilo lani poročenih v navedene namene za nad 2 milijardi več kot v letu 1959. V primerjavi z družbenim načrtom za leto 1960 pa predvidene poročitve v investicije nismo v celoti dosegli. Znatno smo se planu približali v prometu, sicer pa ne. Seveda lahko opravičimo izpad z objektivnimi in drugimi vzroki, v celoti pa izpada ne bomo mogli opravičiti. Moramo pa si zadati nalogo, da bomo v prihodnje zamujena nadoknadili.

-dt-

V Kopru je imel lani stanovanjski sklad 200 milijonov dinarjev lastnih sredstev, a letos ima angažiranih že 393 milijonov dinarjev. Ali z drugimi besedami: potrebnih bo več milijonov, kot jih lahko dobi stanovanjski sklad iz lastnih sredstev. Že sedaj ima namreč Zavod za stanovanjsko gradnjo v Kopru sklenjenih 260 pogodb in še najmanj 60 je interesentov, ki tudi pričakujejo pomoč kreditega sklada, pa čeprav bodo ta stanovanja vseljena šele prihodnje leto.

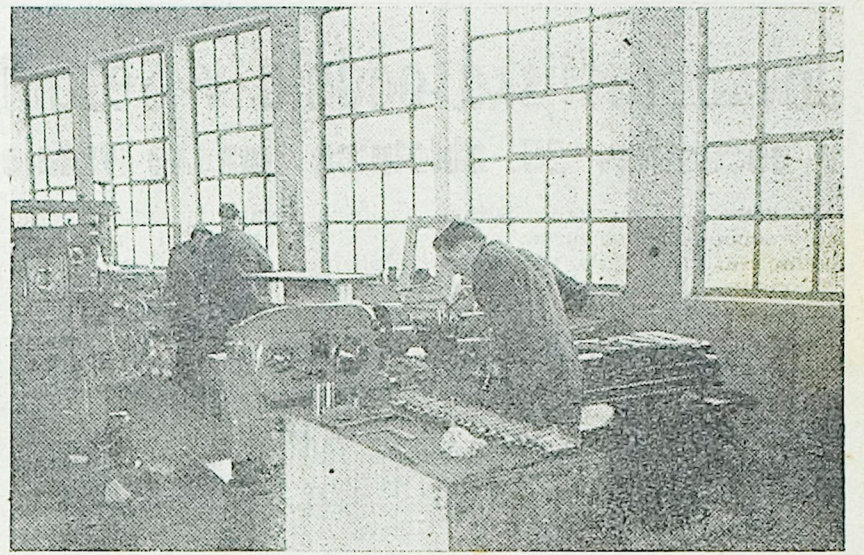
Največ težav povzročajo visoke cene v gradbeništvu, ki so se v zadnjih dveh letih povečale za okrog 30 odstotkov, in zamudno izdelovanje projektov, ki naj bi bili v skladu s še ne dokončno izdelanim urbanističnim in zgradbenim načrtom. Zato je večkrat veliko hude krvi, ko investitorji že vložijo denar in morajo čakati na prevzem stanovanj tudi več kot leto dni.

V sežanski občini so lani imeli 132 milijonov dinarjev dohodkov in porabili 126 milijonov dinarjev. Za poročila so izdali več kot 107 milijonov dinarjev, a ostalo je še 15 milijonov dinarjev neodobrenih sredstev. V letošnjem letu na so že dobili odobrenih nekaj več kot sto milijonov dinarjev in zato bodo gradili osemstanovanjsko hišo za uslužbenca občinskega ljudskega odbora. Štiri dvanaistsstanovanjske hiše, ki bodo dograjene leta 1963. Elektra Sežana bo zgradila 10 stanovanj, v Divači bo za železničarje desetstanovanjski blok in tudi privatniki si bodo gradili lastne domove. Veliko težavo na imajo v tej občini z gradbenimi načrti in tudi vreme je lani marsikdaj nagajalo.

Ilirska Bistrica je lani porabila 47 milijonov dinarjev za stano-

vanjsko gradnjo in v njihov stanovanjski sklad so prispevale 30 odstotkov tudi gospodarske organizacije. S tem denarjem so zgradili ali obnovili 120 stanovanj in sedaj imajo v gradnji še 26 stanovanj.

V postojnski občini so imeli lani v skladu za zidanje stanovanjskih hiš na razpolago 146,617.000 dinarjev. Trošili so jih skladno s pritekanjem denarja in ob koncu leta jim je ostalo še 15 milijonov. To pa zaradi tega, ker so ta denar dobili šele decembra in ga niso mogli porabiti do 1. januarja letos. Tako jim je ostalo za letošnji (Nadaljevanje na 10. stran.)

Montažna hala podjetja Aluminij v Komnu

OBISK V TOVARNI ALUMINIJA V KOMNU

Majhen kolektiv z veliko bodočnostjo

Izdelki iz aluminija osvajajo gradbeništvo — Z uvedbo nagrajevanja po učinku tudi do 30 tisoč dinarjev mesečnih dohodkov — Samo domača delovna moč gradi novo industrijo na Krasu — Čemu živinorejci ne uvidijo prednosti domačega izuma za napajanje govedi?

Razni okviri in drugi gradbeni elementi iz profiliranega aluminija so vgrajeni v novovelenjsko upravno poslopje, delavski dom in delavsko univerzo, v zdravstveni dom, trgovske lokale in stanovanjske bloke. Vse servisne postaje podjetja Petrol ob dolenski magistrali so sad prirednega dela kolektiva Aluminij iz Komna.

Pa tudi glavni vhod v tovarno TOMOS, poslopišče ISTRABENZ v Kopru, bencinsko črpalko v Sežani, samopostrežno trgovino v Izoli, tržnico na Jesenicah in še vrsto drugih del iz aluminija na stanovanjskih zgradbah so naredili Komenci.

Vendar so kmalu opazili, da bo potrebno razširiti obseg proizvodnje tudi s takšno vrsto dela, ki jim v zimskih mesecih ne bo povzročala zastoja. Zato so se odločili, da bodo osnovali livarno za aluminij in njegove legure. Brez pravih izkušenj so se lotili vlivanja aluminija v eni talni in eni zunanji koksni peči. Peščeno in koksno livanje jim je kmalu rodilo velik vzpon proizvodnje in sedaj so že cenjeni kooperanti tovarne

TOMOS, TAM in ISKRE v Kranju, Industrije motorjev in 21. MAJA v Beogradu ter raznih drugih podjetij, ki izdelujejo kmetijske stroje. TOMOS zelo ceni njihove odlične izdelke izvenbrodskega motorja in okrasno ohlajše dvosedeznih Colibrijev.

Posebna novost podjetja Aluminij je dopolnilna proizvodnja in montaža računskih strojev. Te so se lotili lani in zato so lahko dosegli bruto proizvodnjo v vrednosti 250 milijonov dinarjev, medtem ko je leta 1958 znašala komaj 20 milijonov dinarjev. Tak finančni uspeh pa omogoča 50-članski delovnemu kolektivu, da je začel z gradnjo obratnih prostorov. Predvsem bodo razširili orodjarno, brez katere se ne more razvijati livarna, ki dobiva vedno večja in zahtevnejša naročila. V novi hall bodo uvedli sodobnejši način proizvodnje z novimi stroji, a v livarni namenjajo postaviti dve mazutovi peči, da bo lahko steklo delo v treh izmenah. Seveda se bo tudi število delavcev povečalo na okrog sto in razen morda kakšnega strokovnjaka bodo zaposleni le domačini, ki jih veseli delo v kovinskih stroki. Razumljivo je, da so to večina mladi fantje, vendar je med njimi tudi nekaj deklet, ki so kaj spretni pri izdelavi peščenih jeder.

Če jih povprašate, kako so zadovoljni z zaslužkom, livarji radi povedo, da jim je šele nagrajevanje po učinku omogočilo večje prejemke in vzbudilo skrb za bolj organizirano delo. Sedaj že zaslužijo tudi do 30 tisoč dinarjev na mesec, če pazijo na kakovost dela in seveda tudi na količino izdelkov. Nagrajevanje po učinku pa težko uvajajo v montažnem oddelku, ki mu pravijo montal. Zakaj?

Projektanti hiš se vedno boljujejo za tehnično težko uresničljivo »iznajdljivostjo«, ki se kaže v tem, da si neoprestano izmišljajo nove dimenzije oken in vrat. Zato je težavno določiti norme za vsak tip aluminijastega izdelka, ki ga projektanti uporabljajo le pri eni ali dveh zgradbah. Zato so dela draga in bodo vse dotlej, dokler ne bodo projektanti osvojili enotnega tipa gradbenih elementov iz profiliranega aluminija. Takrat bodo ti izdelki cenejši, čeprav se vedno nekoliko dražji od lesenih, ki pa aluminiju ne morejo konkurirati glede trajnosti in odpornosti do vremenskih sprememb.

Za zaključek še to: sindikalna podružnica podjetja je sklenila ustanoviti klub Ljudske tehnike, kjer bodo dobili potrebno znanje tudi bodoči orodjarji. Tako bodo izboljšali nekaj kadrar kar doma. In člani sindikalne podružnice bodo tudi pomagali graditi lastni petstanovanjski blok ter urediti nove tovarniške prostore, do katerih so že speljali cesto, za kar so porabili 500 ur prostovoljnega dela.

Komenci so upravičeno ponosni na to mlado in mnogobetajoče podjetje, ki daje njihovemu kraju tudi industrijski značaj. Iz vsega srca pa jim želimo, da bi se izdelki podjetja Aluminij kar najbolj uveljavili na vseh gradbiščih in da bi bilo povpraševanje kooperantov po odličnih še večje.

OB UVEDBI NOVIH VALUTNIH TEČAJEV V JUGOSLAVIJI

Vse o turističnem tečaju dirarja

S 1. januarjem letos je stopil v veljavo odlok o določitvi obračunskega tečaja za plačevanje v prometu s tujino (Uradni list FLRJ št. 2/61). S tem odlokom je bil določen nov tečaj dinarja za obračunavanje v blagovnem prometu s tujino. Ta tečaj je obračunskega značaja in ne morda tečaj, ki naj se pojavlja na borzah ali drugje. Kot vemo, je obračunski tečaj uradni tečaj, povečan s 150 %, ali din 750 — za en ameriški dolar. Tečaj je treba uporabljati v vseh, razen v izrecno naštetih primerih, ko se uporablja turistični tečaj, ki je uradni tečaj, povečan za 100 %, ali din 600 za en ameriški dolar. Tudi turistični tečaj je bil določen s posebnim odlokom, ki je bil objavljen te dni v zveznem Uradnem listu.

KDAJ SE UPORABLJA TURISTIČNI TEČAJ?

Načelno se uporablja turistični tečaj samo v primerih, ki so točno naštet v zveznem odloku, sicer pa se uporablja obračunski tečaj. Turistični tečaj se torej uporablja:

1. pri vsakem odkupu učinkovitih tujih valut in vseh drugih plačilnih listin (nakazil, čekov, kreditnih pism in podobno) od tujih fizičnih in pravnih oseb, ne glede na to, v kakšen namen namerava tujja oseba poročiti dinarska sredstva;

2. pri odkupu tujih plačilnih sredstev od diplomatskih in drugih predstavništev v naši državi, če so ta na-

kazana iz tujine ali pa se odkupujejo iz njihovih računov pri nas;

3. pri retransferu (vrnitvi) neporočenih dinarskih sredstev v tujino, če tujja oseba, ki zahteva retransfer, lahko dokaže — dokumentarno, da je menjala tujja plačilna sredstva v dinarje in to s pravih bančnih obračunom menjalca ali obračunom o odkupu;

4. PRI ODKUPU TUJIH PLAČILNIH SREDSTEV OD DOMAČIH GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ, CE SO PRIDOBILA TA SREDSTVA Z NUDENJEM GOSTINSKIH STORITEV;

5. PRI ODKUPU TUJIH PLAČILNIH SREDSTEV, KI SO NAMENJENA PLAČILU GOSTINSKIH STORITEV in v primeru, ko pridejo v državo preko tujih storitvenih podjetij (turističnih agencij, birojev, itd.). Podjetje, na katerega ime pride tako nakazilo, mora nakazilo samo prijaviti in zahtevati uporabo pravičnega tečaja, če je bil ta tečaj slučajno nepravilno uporabljen;

6. pri odkupu učinkovitih tujih valut od domačih oseb, ki ne morejo dokazati z rednim carinskim potrdilom, carinskim ali poštnim zapisnikom, da so učinkoviti tuj denar, ki ga nudijo v odkup, prinesle iz tujine.

Turistični tečaj velja in se uporablja od 15. februarja dalje. Zato se tudi uporablja za vsa nakazila, prispela od tega dne, stari tečaj, to je uradni tečaj s premijo 33 3/3 % ali 400 din za en dolar. Turistična podjetja morajo vrtni razliko, če je bil

na njihova nakazila, prispela do 15. februarja 1961, uporabljen višji tečaj.

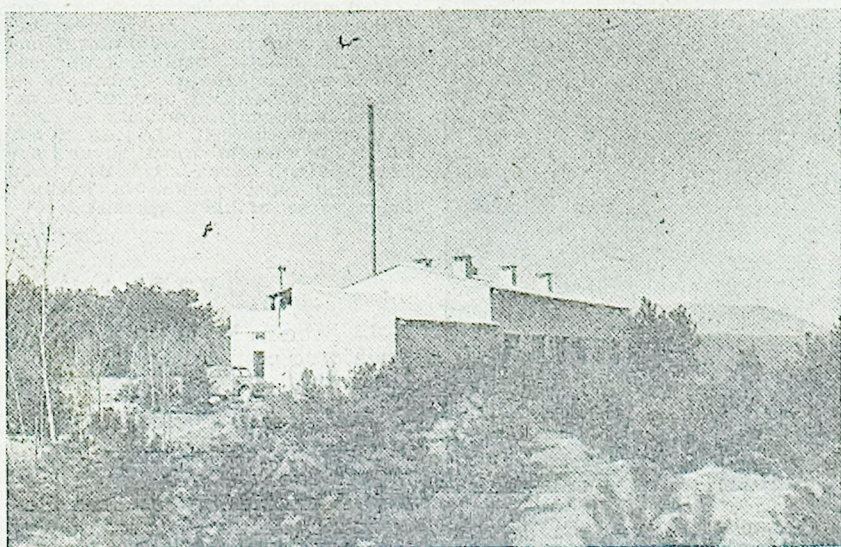
Državni sekretariat za finance FLRJ pa je v zvezi s prehodom na nove tečaje izdal še nekaj pojasnil, iz katerih posnemamo:

1. Tečaj 600 din se uporablja še v tistih primerih, ko je omenjeni sekretariat odobril del deviznih sredstev za prosto razpolaganje. Tako dovoljenja veljajo še do 31. marca 1961. To velja tudi za tiste primere, ko so bila dovoljenja izdana šele v letu 1961. Če je banka v takih primerih zaračunala višji tečaj kot 600 din, lahko prizadeži zahtevati povračilo.

2. Glede prodaje tujih plačilnih sredstev domačim osebam, ki potujejo v tujino in ki jim ta sredstva služijo za kritje majhnih potnih in drugih stroškov, je rečeno, da je treba tako prodajo vpisati v potni list. Vendar se v potni list vpiseta le številka in datum obračuna, ne pa tudi višine prodanega zneska. Privatniki morajo hraniti obračun kupljenih deviz in ga pokazati na zahtevo carinskim organom. To velja tudi za službene potnike. Zanje velja tečaj 750 din za en ameriški dolar in ne turistični tečaj.

Končno podajamo še nekaj najvažnejših turističnih tečajev, ki veljajo od 15. februarja 1961:

100 avstrijskih šillingov	2.307,69 din
100 franc. (novih) frankov	12.152,98 din
100 italijanskih lir	96,00 din
100 nemških mark (DM)	14.285,70 din
1 ZDA dolar	600,00 din
100 švicarskih frankov	13.721,12 din
1 angleški funt	1.680,00 din

Livarna podjetja Aluminij obeta postati stebler njegove dejavnosti

Kaj bodo povedali o cenah

Svet za blagovni promet ObLO Koper je minuli teden razpravljal o nekaterih pojavih podražitev blaga in ker nima več pravice administrativno vplivati na formiranje cen, je sklenil prirediti te dni tiskovno konferenco. Na njej bodo zastopniki trgovskih in gostinskih podjetij odgovarjali na vprašanja, zakaj so se cene dvignile in kako naj bi potrošniki okrepili družbeno kontrolo nad gibanjem cen.

Na tej seji je bilo govora tudi o višini pavšala za posameznega gostinskega podjetja in sprejet je bil predlog, naj bi oprostili davjatev vse obrate družbene pre-

hrane, s pavšaliziranjem davka od prometa alkoholnih pijač pa bi ti obrati lahko dobili več narnih sredstev za izboljšanje kakovosti hrane.

Člani sveta za blagovni promet so sklenili, da bodo v prihodnje redno razpravljali o cenah in o vplivu države na njihovo oblikovanje.

★ PRI LJUDEH V NAŠIH KRAJIH ★ PRI LJUDEH V NAŠIH KRAJIH ★ PRI LJUDEH V NAŠIH KRAJIH ★ PRI LJUDEH V NAŠIH KRAJIH ★

Javna radijska oddaja v Sežani v počastitev 20. obletnice ljudske vstaje

V domu TVD Partizan v Sežani bo v soboto, 25. februarja, zvečer javna radijska oddaja, posvečena 20. obletnici vstaje ip ljudske revolucije.

Program prireditve obsega nastope pevskih in instrumentalnih ansamblov, solistov in recitatorjev, tekmovanje petih ekip pod naslovom »Vse o našem kraju v

zadnjih dvajsetih letih«, intervjue z zastopniki kolektivov, študentov in javnimi delavci itd. Prireditev bo spremljal radijski orkester Boruta Lesjaka iz Ljubljane.

Maloobmejnja trgovina

Maloobmejnja blagovna izmenjava med področjem kopskega okraja in tržaškim področjem, ki se razvija nadvse ugodno po dogovoru tržaškega pokrajinskega trgovinskega sporazuma, bo dosegla spričo ugodnih pogojev nadaljnje poglobljanje trgovinskih stikov v tem letu občutno večji obseg. Na sobotnem posvetovanju izvedencev obeh področij na sedežu Okrajne trgovinske zbornice so namreč ugotovili, da se utegne blagovna izmenjava med obema maloobmejnima področjema povečati od 3,7 milijard dinarjev vrednosti v preteklem letu vsaj na 5,3 milijarde dinarjev — s tem, da bodo v bodočih obojestranskih trgovinskih stikih upoštevali še vse neizkoriščene možnosti izmenjave raznih dobrin.

Napoved vremena

od 24. februarja do 3. marca

V naslednjem obdobju je pričakovati poslabšanje vremena z znatnim padcem temperature — tudi do minus 5 stopinj. Izboljšanje vremena s porastom temperature in prvimi znaki pomladanskega vremena lahko pričakujemo prve dni marca. To obdobje bo hkrati pomenilo konec karakternističnega mraza in zime.

Kaj pravijo drugod ...

DOLENJSKI LIST

METLIKA IMA URBANISTIČNI NAČRT

Mesto Metlika je kot drugo v našem okraju (prvi je bil Črnomelj) dobilo svoj urbanistični načrt. Odborniki okrajnega ljudskega odbora so ga na zadnji seji soglasno potrdili. Projektant inž. arh. Sedlar je v urbanističnem načrtu Metlike ugodno rešil vprašanje površin za stanovanjske gradnje, stanovanjsko-poslovne prostore, za družbene objekte in take, namenjene rekreaciji ter hkrati lepo speljal promet skozi mesto in rešil tudi vprašanje komunalnih naprav. Ne bo odveč, če bodo s pripravljanjem urbanističnih načrtov pohitela tudi vsa druga mesta v našem okraju, saj nam »divje« gradnje povsod močno škodujejo.

pomurski vestnik

MED MLADINO ZANIMANJE ZA DELOVNE AKCIJE

V zadnjih treh letih se je iz Pomurja udeležilo zvezne delovne akcije na cesti Bratstva in enotnosti od Ljubljane do Djevdjelije okrog 1300 mladincev in mladink in to v desetih samostojnih brigadah in štirih kombiniranih brigadah z drugimi okraji iz Slovenije. Vse te brigade so bile štiridesetkrat udarne in 22-krat posebej pohvaljene, 441 mladincev je bilo proglašeno za udarne, 545-krat pa pohvaljenih. Več kot tri četrti brigadirjev je obiskovalo razne tečaje, veliko si jih pa je pridobilo kvalifikacije. Tako je nad 100 mladincev končalo traktorski tečaj, 45 zidarski itd.

tehnika

ZA SEDAJ 17 MILIJONOV

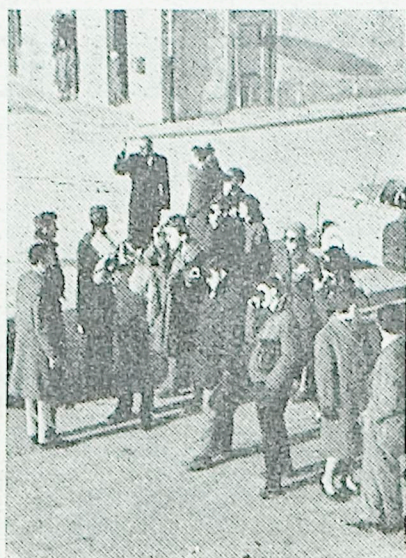
Na zadnji seji delavskega sveta Emajlirke v Celju smo sprejeli sklep, da v največji možni meri podpremo akcijo ljudskega odbora pri sofinansiranju objektov družbenega standarda. Zaenkrat smo se odločili, da iz sklada skupne porabe prispevamo za ta dela 17 milijonov dinarjev. Kolikor pa bodo zadovoljivo rešena prizadevanja, da najamemo kredit v višini 216 milijonov dinarjev, potem bi lahko ta znesek povečali za nadaljnjih 20 milijonov.

Na seji smo se tudi odločili, da v letošnjem letu sodelujemo pri sofinansiranju objekta za družbeno prehrano z 10 milijoni dinarjev, nadalje pri gradnji centralne prireditvene dvorane s 5 ter pri gradnji Srednje tehniške šole z 2,5 milijona dinarjev.

GLAS

NEV VEC

č bo
druž
nu

Sončni mrk minuli teden so z zanimanjem opazovali po vseh naših krajih. Razveseljivo je, da so vsi, pa tudi najmlajši, upoštevali opozorila in ogledovali sonce med mrkom le skozi okajena in črna stekla, kar je marsikomu prihranilo nepotrebne bolečine in druge posledice. Na sliki: skupina Postojnčanov opazuje sončni mrk s Titovega trga

V četrtek minuli teden se je v Postojni srečala z Abrahamom upravniška Dijaškega doma, znana aktivistka iz NOB Marija Misljevič. Iskrene čestitke!

PO ZAKLJUČENIH PUSTNIH PRIREDITVAH V IZOLI

V bodoče organizacijo v roke TD

Tudi letos so v Izoli ob že tradicionalni zaključni pustni prireditvi zajemali šegavi domačini norčavosti z veliko žlico. Več kot deset tisoč Izolčanov, okoličanov in celo gostov iz Kopra, Pirana in drugod je spremljalo »pogrebni« karnevalski sprevod s huronskim vreščanjem otročadi, »žalujočih ostalih« in odraslih opazovalcev. Zal je bil srevod letos občutno krajši v primerjavi z lanskim letom, čeprav prevladuje splošno mnenje, da je bilo tokrat opaziti več okusa pri izbiri mask. Letos pa je zatajila iz neznanih vzrokov »motorizacija« pustnega sprevoda, da ne omenjamo otroških mask. Izolski otroci so imeli namreč letos izredno posrečeno pustno prireditev z vrsto domiselnih pustnih »modnih« novosti, kar bi nedvomno zelo popestrilo zaključno prireditev.

Tudi strežba, ki so jo napove-

dali na prostem, je zatajila kljub idealnemu vremenu. Skratka — pripravljani odbor ni pravočasno poskrbel za vse priprave, organizatorji pa menijo, da bi lahko bilo mnogo bolje, če v mnogih primerih sodelavci ne bi zgolj obljubili svojega deleža. Seveda si z obljubami še tako prizadevni »očetje« izolskega tradicionalnega kurentovanja niso mogli mnogo pomagati.

Da ta zanimiva prireditev ne bi izgubila na privlačnosti, so v Izoli mnenja, da bi prepuščili v bodoče zaključno pustno prireditev turistično-olepševalnim društvom obalnih občin, ki bodo nedvomno znala že vpeljanemu in daleč naokrog znanemu izolskemu kurentovanju vdihniti več atraktivnosti in okusa in privabiti na seveda dobro pripravljeno — zadnjo pot« Pusta turiste iz tujosti.

Ključek karnevalskih prireditev v Izoli minuli teden: osrednja povorka mask skozi mesto

SLAVNOSTNA OTVORITEV POSTAJE ZA TRANSFUZIJO KRV V IZOLI

Naša kri - za nas

Odveč bi bilo poudarjati pomen krvodajalske službe za sodobno medicino, ko so bolj ali manj vsi naši državljani seznanjeni s to humano dejavnostjo naših bolnišnic in Rdečega križa. To bo najlažje potrdilo nešteto rešenih mater, otrok, operirancev in ponesrečenec, katerih življenje je viselo na niti in so se povrnili nazaj zgolj po zaslugi hitre zdravniške intervencije oziroma pravočasne transfuzije.

Bolnišnice na našem obalnem področju niso imele lahke naloge kar zadeva nabavo krvi, saj so jo morali prevažati iz Ljubljane — in kaj lahko pomeni pravočasna dobava krvi, vedo najbolje naši zdravstveni delavci, zdravniki in ostalo zdravstveno osebje, ki so imeli zaradi te odvisnosti vse doslej nemalo težav.

Zato je nova transfuzijska postaja v Izoli neprecenljivega pomena za ves naš okraj. Pomembnost te ustanove potrjuje tudi slavnostni poudarek otvoritve, ki je bila pretekli petek. V obnovljeni stavbi, kjer je dobila odlično opremljene prostore nova transfuzijska postaja in je v neposredni bližini izolske bolnišnice, so se razen vseh vidnejših zdravstvenih delavcev obalnih občin, zastopnikov

lokalnih političnih in upravnih oblasti zbrali tudi ugledni gostje dr. Jože Potrč, član CK ZKS, dr. Tone Ravnikar, republiški sanitarni inšpektor, predsednik OLO Koper Albin Duje, dr. Miro Berganc, zastopnik ljubljanske medicinske fakultete in drugi. Uvodni nagovor je imel dr. Branko Salamun, ravnatelj kopske bolnišnice, ki je transfuzijsko postajo tudi predal svojemur namenu.

Seveda nalaga ta pridobitev odgovorno nalogo osebju transfuzijske postaje in njeni upravnici dr. Boženi Zenovi, važno nalogo rednega delovanja pa bo nosila tudi organizacija Rdečega križa in druge množične organizacije, ki bodo morale pridobiti čim več krvodajalcev. Predvidevajo da bo za redno delovanje transfuzijske postaje potrebno vsaj 3760 krvodajalcev. Vendar menijo, da jim ta naloga ne bo povzročala skrbi, saj je samo ob letošnji krvodajalski akciji oddalo na področju kopskega okraja kri več kot tri tisoč oseb z oddanimi 800 tisoč kubičnimi centimetri krvi. (bb)

Bo Lucija sodobno stanovanjsko naselje piranske občine?

V Piranu in okolici imajo zaradi pomanjkanja primernega zgradnega terena nemalo težav. To je tudi razlog, da bodo prenesli težišče novih stanovanjskih gradenj na okoliški teren. Kljub temu se zdi skoraj neverjeten načrt o gradnji novega naselja v Luciji pri Portorožu. Toda že izgotovljen projekt nesporno dokazuje, da bodo v tem idealnem gradbenem okolišču zgradili v naslednjih štirih letih kar 200 novih stanovanj. Odločili so se za 7 velikih blokov z 20 stanovanji v vsakem, ostala pa bodo četvorčki oziroma osmorčki in vrstne hišice. Razen prednosti dobrega gradbenega terena je iskati vzrok za to odločitev predvsem v predvidenih načrtih o ustanovitvi večjega števila industrijskih obratov v Luciji.

Z otvoritve nove zdravstvene ustanove v Izoli minuli teden

Drzna tatvina avtomobila v Kopru

O drznih tatovih avtomobilov, ki si običajno »sposodijo« motorno vozilo za nočne izlete in ga potem, ko zmanjka goriva, pustijo na cesti, smo doslej na našem koncu bolj malo slišali, kajti znikavti si najraje izberejo za torišče svoje tatinske dejavnosti večja mesta, kjer je sorazmerno največ avtomobilov. Sodeč po zadnjih dogodkih pa je ljubitelje nočnih voženj s tujimi avtomobili zaskominalo tudi na našem področju.

Med najbolj drzne tatvine, ki smo jih doslej zabeležili pri nas, vsekakor sodi nedavna tatvina skoraj novega avtomobila Opel Rekord, last T. H. iz Skoecjana pri Kopru, ki so mu ga trlje neznanec ukradli 16. t. m. izpred stanovanja. Storišč — trije mladeniči v starosti od 18 do 25 let, ki so jih medtem organi javne varnosti že ujeli, so se dokopali do vozila z vdorom skozi streho. Na podoben način so se znikavti oskrbeli v Po-

stojni z gorivom in nato nadaljevali pot proti Zagrebu. Toda nepričakovano je že v Mokricah na Dolenjskem zmanjkalo goriva. Tukaj so tudi našli avtomobil in ga vrnili lastniku.

Nenavadni dogodek, ki bi se, kot je to v večini primerov, lahko tudi tokrat končal z žrtvami in veliko materialno škodo, je vsekakor dovolj zgovoren opomin za vse lastnike motornih vozil, ki jih je treba kar najbolj zavarovati pred lahkomišelnimi tatovi in mladimi avanturisti.

NAD DVE STO STUDENTOV IN DIJAKOV

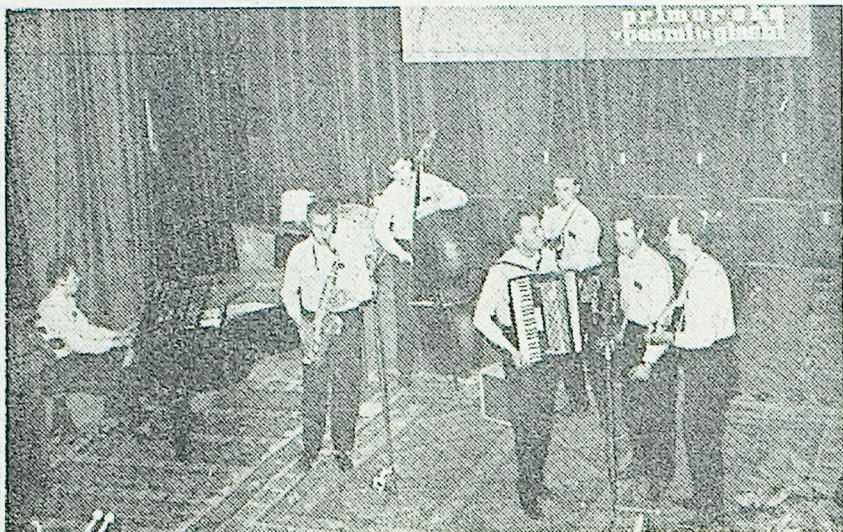
Nad dve sto mladincev in mladink iz sežanske občine študira na visokih, višjih in srednjih šolah. Dobre tri četrtine prejemajo štipendije, socialne podpore ali podpore ZB NOV, ostale vzdržujejo sami starši. Relativno največ štipendistov (22) poseča učiteljske, vsi ostali pa v enakem številu obiskujejo najrazličnejše šole. Prve štipendijske pogodbe so se začele sklapati v šolskem letu 1954/55 in to predvsem z dotedanjimi podpiranci. Število štipendistov je iz leta v leto naglo naraščalo, kar pokaže naslednja slika: 1. 1954 7, 1. 1955 12, 1. 1956 28, 1. 1957 31, 1. 1958 41, 1. 1959 54, 1. 1960 pa 58 štipendistov. Doslej je z uspehom dokončalo študij 28 štipendistov.

Za štipendije in podpore prispeva sežanska občina letno okrog 5.600.000 dinarjev, kar pomeni velik doprinos k šolanju prepotrebne kadra.

POVIR

Na pobudo krajevnega odbora gradijo ob cesti pri Povirju avtobusno postajališče, ki so si ga Povirci in okoličani toliko želeli. Medtem ko so morali doslej čakati avtobus ob vsakem vremenu na prostem, se bodo potniki odlej lahko zatekli pod streho. Dela izvaja Uprava komunalne dejavnosti Sežana.

-er

Septet iz Ilirske Bistrice, ki deluje v okviru PDP Svoboda, sestavljajo bratje Boštjančič — Lojze, Saša in Marijan —, pianist Zoro Antonič, kontrabasist Dimitrij Bonano, kitarist Lojze Fatur in saksofonist Ante Glavina. Na javni radijski oddaji so zaigrali in zapeli. Predstavili so se še v zasedbi tria s pevkama Majdo Gril in Anko Pugel

JAVNA RADIJSKA ODDAJA V KOPRSKEM GLEDALIŠČU

Primorska v pesmi in glasbi

Nastopili so amaterski vokalni in instrumentalni ansambli iz Anrovega, Idrije, Ilirske Bistrice, Izole, Nove Gorice, Postojne in Tolmina

Velike oglasne table za javno radijsko prireditev pod geslom PRIMORSKA V PESMI IN GLASBI so kljub lepemu spomladanskemu vremenu privabile preteklo nedeljo popoldan v koprsko gledališče hišo številne, predvsem mlade poslušalce. Pred predstavo ni bilo mogoče več dobiti pri blagajni niti stojišča.

Nastopajoči so prišli iz raznih krajev Primorske: iz Anrovega, Idrije, Ilirske Bistrice, Izole, Nove Gorice, Postojne in Tolmina. Zapustili so svoja delovna mesta v tovarnah, rudnikih, uradih in ustanovah, nekateri tudi šolske klopi, da bi s koprškega odra vsem gledalcem in tudi vsem številnim radijskim poslušalcem ob sprejemnikih pokazali, kaj zmoredajo kot godbeniki in pevci. Tako so se zbrali iz raznih krajev ljudje raznih poklicev in starosti, vendar ljudje, ki jih veže nekaj skupnega: zanimanje in ljubezen do glasbe.

Oddajo je organiziral Radio Koper s pomočjo Tovarne cementa iz Anrovega in Rudnika živega srebra iz Idrije. Vodil jo je Branko Prestor. Pred nami so se zvrstile popevke, narodne pesmi, plesni ritmi in sorodne zvrsti, skratka pester radijski program, v katerem obetajo »za vsakogar nekaj«.

Prvi so nastopili člani zabavnega septeta iz Ilirske Bistrice, posebna veja dejavnosti tamkajšnje Svobode. Lani smo v podobni oddaji spoznali Harijske brate, od katerih so še danes trije člani novega septeta. Njegova glavna domena so zabavne popevke. Pozneje smo spoznali še en ansambel ilirskobistriške Svobode: ženski duo s spremljavo instrumentalnega tria.

V Anrovem so se ponudili organizatorjem za nastop v Koprski mladi gojenci glasbene šole, ki so pod okriljem tamkajšnje tovarne cementa osnovali kvintet po zgledu bratov Avsenikov. Zaigrali so veselo in poskočno, s pesmijo pa sta se jim pridružili še dijakinji Vera in Mimica.

Tolmin se nam je predstavil z ženskim oktetom, ki ga vodi profesorica Vera Clemente. V glasbenih oddajah smo lahko že večkrat slišali njene mladinske zborove. Ženski oktet je na nedeljski prireditvi zapel več narodnih pesmi.

Najštevilnejši ansambel na prireditvi je bil orkester sindikalne podružnice Rudnika živega srebra iz Idrije. Tudi v republiškem merilu sodi med večje in najboljše tovrstne amaterske skupine.

To ni tradicionalna zasedba znane idrijske godbe na pihala. Tako godbo v Idriji sicer še vedno imajo, toda mladi so se zbrali v posebno skupino in šli v korak z modernim časom — ustanovili so plesni orkester, ki ga vodi študent medicine Miki Kobal. Zaigrali so več skladb, znanih iz žanra zabavne in plesne glasbe in želi pri poslušalcih buren aplavz.

Že v lanskoletni tovrstni radijski oddaji v Koprski smo spoznali »Trio ABC« iz Bilj na Goriškem. Zdaj je to postal že oktet, ki ga vodi arhitekt Boris Markič iz Nove Gorice. Zapeli so pesmi raznih narodov, tudi naše in posebno vzgali z znanimi popevkami.

Seveda take prireditve ne more biti brez našega ljudskega instrumenta, harmonike. Srečali smo jo domala v vseh ansambelskih zasedbah, še posebno pa je prišla do veljave v nastopu mladih harmonikarjev iz Postojne, ki so zaigrali venček narodnih. Bili so to pionirji Darko, Nenad, Djuro in

Emil, stari od 10 do 12 let. Njihov vodja in učitelj pa je kapetan Vošnjak.

Iz naše neposredne bližine smo spoznali moški zbor tovarne Delamaris iz Izole, ki ga vodi Branko Mahne. Zapeli so tri pesmi. Prav posebni sestav zabavne orkestra so si izmislili dijaki Gozdarske šole iz Postojne in z njim igrajo tako imenovano »dixiland glasbo«. Pozna jo bolj ljubitelji jazz kot ljubitelji plesne glasbe.

Ob živahnih in oglašujočih glasnih zvokih mladih orkestrašev iz Idrije ter navdušenem ploskanju in bis-žvižgih mladih koprskih poslušalcev je bila javna radijska oddaja zaključena. Njena zasluga je bila skoraj dveurna zabava, še več vredno pa je bilo priznanje, ki so ga dobili s tem vsi nastopajoči. Uspeh je bil najlepše plačilo za njihov požrtvovalni amaterizem, za vse vaje in intenzivno delo, da so lahko pokazali to, kar smo videli in slišali.

Z. L.

ZARADI IZKUŠENJ

Koper in področje slovenske obale si je s prvimi — upajmo! — bodočimi festivali jugoslovanske folklore zagotovilo »festivalski status«, teoretično enakovreden s tistimi v Dubrovniku, Solitu, Opatiji, Ljubljani in drugod. Letošnji »II. festival jugoslovanske folkloze«, ki bo od 31. julija do 5. avgusta, je že registriran v Koledarju Turistične zveze FLRJ in v Koledarju Mednarodnega združenja folkloristov v Manchestru in si je po lanskoletnem uspešnem debutu pridobil veljavo največje jugoslovanske

spored in pogodbe s tujimi folklorinimi skupinami. Pogoji so prav taki: vožnja in bivanje v Agrigentu! Pretrganega interesa za programe posameznih gostujočih skupin organizator ni pokazal: vsaka skupina ima na razpolago deset minut in odpleše, kar se ji zdi najboljšo. Iz Rima so poklicali dva znana televizijska konferencierja, in sicer Lilly Lembo in Nucelia Costo, režijo so položili v roke prav tako znanemu Ugu La Rosa (še danes ne vem, kaj je bilo treba pravzaprav na teh nastopih režirati?), razpisali so plakate, natisnili programske knjižice (vse v italijanski, se

Sicilijanski popotni zapisek

8. MEDNARODNI FOLKLORNI FESTIVAL V OKVIRU 18. SVEČANOSTI MANDLJEVEGA CVETJA V AGRIGENTU

folklorno-plesne manifestacije. Zavod »Primorske prireditve«, ki se je minulo poletje brez sleherne izkušnje vrgel v »avanturo« organiziranja I. festivala ob pogojih (delovnih in finančnih), ki so bili vse prej kot realni, je svojo nalogo speljal do kraja: javnost, tisk in predstavniki sodelujočih ansamblov so bili nad pričakovanje zadovoljni. Stalni festivalski odbor, čigar sekretariat je pri zavodu »Primorske prireditve« v Koprski, je na oktobrskem posvetovanju sprejel sklep o pripravi na II. festival jugoslovanske folkloze.

Predstavniki zavoda in festivalnega odbora si je — zaradi izkušenj, ki jih še vedno ni dovolj — ogledal tradicionalni 8. mednarodni folklorni festival v Agrigentu na Siciliji. Prireditelj teh spomladanskih »svečanosti mandljevega cvetja« je turistični urad v Agrigentu z okrog dvajset plačnimi uslužbenci in čez 50 honorarnimi sodelavci v času festivala. Jasno je, da sole za temi »mednarodnimi folklorinimi festivali« v Agrigentu predvsem in samo komercialno-propagandni motivi, ki se razpenjajo od ministrstva za turizem pa do male trafike v agrigentskem predmestju, ki poleg tobaka in razglednic prodaja tudi vso pisano šaro spominkov, tempeljev, vazic, krožnikov in kipcev. Organizacijska struktura — če jo tako imenujemo — folklornega festivala v Agrigentu je za naše pojme več kot preprosta: ministrstva za turizem in gledališče — provincialni turistični urad v Agrigentu — osemndnevni

razume, kajti tuji gostje — ki jih ni bilo malo — jo po njihovem mnenju morajo obvladati! In to je bila v grobem vsa organizacija. Dva dni so se vrstili nastopi v dvorani kina »Spercinema«, ki sprejme nekaj čez tisoč ljudi, in vselej je bila dvorana polna. Cene: 600 in 400 lir. Nobenih olajšav ne za domače in ne za tuje predstavnike tiska ali morebitnih drugih organizacij.

FOLKLOR IN »FOLKLOR«

V okviru teh »18. svečanosti mandljevega cvetja« je bil že na prvi dan, t. j. 5. februarja »3. mednarodni festival sredozemske pesmi«. Stvar je zvenela precej vabljivo, potlej pa sem spoznal, da gre za nekakšno miniaturno varianto Sanremo: Nilla Pizzi, Julia de Palma in nekaj pevskih nimfic iz Monte Carla je zapelo vrsto »mediteranskih« popevk in Nilla Pizzi je ob ganljivem nagovoru predsednika turističnega urada prejela 1. nagrado za popevko »O, ti moj Agrigento«. Aplavz, cvetje in zastor. Programska knjižica za 8. mednarodni folklorni festival je napovedala okrog dvajset plesnih skupin iz šestnajstih držav. Konferencier ni pozabil omeniti tudi dejstva, da prihajajo gostujoče skupine iz dveh kontinentov. Po vrsti jih naštevajo: Antilla, Avstrija, Belgija, Čehoslovaška, Francija, Grčija, Holandija, Italija, Jugoslavija, Malta, Španija, Portugalska, Velika Britanija, Švica, Švedska in Združene države Amerike. Jugosla-

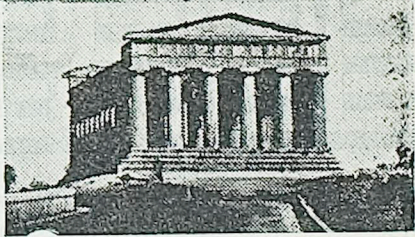
mislijo v Izoli resno pomeriti svoje moči. Svoj amaterski oder so poimenovali po Franju Sorniku, znanem organizatorju ljudsko-prosvetnega dela, ki ga je lani sredi poletja nenadoma izrgala smrt iz njihove srede.

Iz spoštovanja do svojega sodelavca in učitelja so si za letošnjo prvo predstavo izbrali Sornikovo dramatisacijo priljubljene ljudske povesti »Deseti brat«. Prireditelj je razdelil Jurčičev tekst na 13 slik in napisal k njim tudi vezalno besedilo. Prvič je menda uprizorila to dramatisacijo amaterska skupina v Rušah leta 1934, kjer je nastopal Sornik ne samo kot avtor, ampak tudi v vlogi Martinka Spaka.

Izolsko uprizoritev je režiral kot gost Srečko Tič iz Kopra in bil obenem tudi scenograf. Predstavo je zasnoval v živahnem tempu, vendar zvest Jurčič-Sornikovemu konceptu tradicionalne ljudske igre iz čitalniških časov, čeprav bi si lahko dovolil več svobodin, posebno na račun vezalnega teksta. Režiserja so vodili pri tem verjetno pietetni ozirih, vendar je bil prav pokojni Sornik tolikanj človek našega časa, da bi razumel in odobril spremembe, ki bi bile delu po tridesetih letih le v prid.

Posebno srečno roko je imel režiser pri izbiri igralcev — predstavnikov preprostega, kmečkega ljudstva. Res na nudi pri tem že Jurčičev tekst življenjsko sočnost.

Z. L.

Folklorna skupina iz Acragasa (Sicilija) pleše na festivalu v Agrigentu na improviziranem odru pred »Tempeljem zmage« (slika spodaj)

že med nastopom zagotavljalo svoj interes. Zdaž pa premislite: to je povprečna jugoslovanska amaterska folklorna skupina, kakršnih je pri nas gotovo več kot tri sto. Cistost stilizacije ali avtentičnost koreografije — španska vas! Izmisli! (brihtno, ni kaj reči!) so si desetminutno »folklorno revijo«, jo »oplemenitili« z najbolj atraktivnimi plesnimi elementi naših ljudskih plesov, cingljali z zvončki na škornjih Bunjevcev, se šli »hajduke« in spretno zasajali nože v oder, potlej pa plesali krog njih, žvižgali, peli in celo — streljali! Torej: skupina, ki ima temeljite izkušnje z nastopov na »tujem tržišču«. Kaj bi o takih koreografskih paradah in kričavih plesnih ognjemetih poredki naši folkloristi, seveda ni znano. Kronike (in vsi naši časopisi!) so zabeležili: prvo mesto v močni konkurenci! Misli sem si: če bi vsa tista publika doživela razkošje koprške zaključne revije na I. festivalu jugoslovanske folkloze, to so nastopali ansambli KOLO, LADO in TANEC in spoznala utrip prave, čiste in urejene koreografije, potem bi bilo to odkritje jugoslovanske folkloze. Tako pa... Moram že reči, da sem imel po nastopih te sarajevske skupine v ustih precej grenak okus. Trenuten ponos (Konec na 7. strani)

DVA 21. OKTOBRA

POROČILO »BORBE«

Pokazalo se je, da je bila boja-zen kreiskomandanta Bischofs-hausna upravičena. Njegovo predvidevanje, da utegne pokol nedolžnih roditi hude posledice in da bo ogorčenje privedlo do maščevanja nad pripadniki nemških vojaških enot, se je v celoti uresničilo. Pokol v Kragujevcu je razplamtel maščevalni gnev ne samo pri družinah in znancih po-

(Odlomki iz knjige KRAGUJEVAŠKA TRAGEDIJA. V knjižni zbirki Dokazi izdala založba »Borec« v Ljubljani)

nili iz mesta in prišli do naših položajev.

Potem je govora o pripravi Nemcev in o sodelovanju nedičev-

BANE BOŽOVIĆ

cev in ljutičevcev kakor tudi o pokolih v okoliških vaseh. Nave-

jih stražili Nemci in nedičevci. Pobiljali so jih v skupinah od 50 do 60... Nemci in nedičevci so skupaj gonili ljudi na morišča; tu so jim ukazali, naj pokleknejo, nato pa so jih postrelili z mitraljezi. V zmešnjavi se je nekaterim posrečilo pobegniti, med njimi je bilo več ranjenih. Mnogi izmed njih so umrli v sosednjih vaseh — v Drenovcu, Divostinu, v Barah...

ŠE EN 21. OKTOBER

Minila so tri leta boja proti okupatorju. In prišel je dan, ko je bil tudi Kragujevac očiščen okupatorjev in kvizlinških enot. To se je zgodilo natančno tri leta po okolu 7000 Kragujevčanov. Obljuba, ki jo je dalo ljudstvo ustreljenim žrtvam, je bila izpolnjena. V zgodovino mesta-heroja

je prišel še en 21. oktober — 21. oktober 1944. leta.

Na proslavi osvoboditve Kragujevca je tovariš Tito, izražajoč čustva in misli tisočev prisotnih, dejal:

»Ta dan je zares simboličen. Leta 1941 je Kragujevac okusil ves germanski bes, vse metode nemških osvajalcev, ki so jih začeli uporabljati, da bi iztrebili Slované. Postrelili so na tisoče in tisoče meščanov — intelektualcev, delavcev, mladine in kmetov, ker so upali, da bodo v tem prestrašili srbsko ljudstvo, da se ne bi borilo za svobodo. Hude in velike so bile žrtve. Nas, ki smo bili takrat na bojnem polju, je vest o kragujevškem morišču globoko presunila in potrla, hkrati pa je še tesneje združila naše vrste — stisnili smo zobe in se zakleli, da bodo nemški osvajalci drago plačali svoje zločine. In obljubo smo držali. Na tisoče, na deset tisoče nemških osvajalcev

Bilo je nekje v deželi seljakov, sredi gorate balkanske zemlje, kjer mučeniške je smrti umrla četa dijakov istega dne.

(Desanka Maksimović:
KRVAVA BAJKA)

Z letali proti zaostalosti

(Odlomek iz potopisa AFRIKA VČERAJ IN DANES. V zbirki Globus izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani v opremi Uroša Vagaje)

Na sliki: družina iz plemena Gala (Etiopija) pred svojim »Tukalom«, kjer si pripravljajo zajtrk

bitih žrtev, ampak tudi med najširšimi ljudskimi množicami.

Dvajset dni po pokolu je bilo poslano s kragujevskega področja partizansko poročilo o pokolu 21. oktobra in o odmevu kragujevskega oktobra med našimi ljudmi takoj po pokolu. Poročilo ima datum 10. novembra in je bilo objavljeno v »Borbi« številka 14-15. 1941. leta. V začetku tega poročila je rečeno:

»Zaradi velikih ovir — blokade Kragujevca — šele zdaj pošiljamo opis strahotnega pokola v mestu. To poročilo je napisano po pripovedovanju ljudi, ki so bili odpeljani na morišče, pa se jim je posrečilo pobegniti; napisano je na podlagi zaslišanja moških in žensk, ki so se po pokolu umak-

dene so tudi nekatere podrobnosti o tem:

»Vsakega odraslega moškega, ki so ga videli, so odpeljali v bližino cerkve, kjer je duhovnik rezal kolač. Nato so prignali duhovnika z evangelijem ter ministrante s kolači in začeli divje streljati z mitraljezi.«

Nato so v »Borbi« opisane množične aretacije v Kragujevcu. Navedeno je, da so Nemci, nedičevci in ljutičevci aretirali vse od kraja:

»Tako so zajeli okrog 10.000 ljudi. Aretirali so tudi nekaj žena in deklet, ki so bile ovađene, da delujejo proti okupatorju.«

O pokolu pa je rečeno: »Vse te ljudi so prignali v taborišče, obdano z bodečo žico. Tu so

Etiopska država je posebnost Afrike: skoraj prav do izbruh druge svetovne vojne si je ohranila neodvisnost, medtem ko je bil domala ves kontinent razdeljen med kolonialne in imperialistične države, ne glede na to, da je bil strateški položaj te dežele že od nekdaj izredno pomemben — in seveda še danes... Čemu se ima zahvaliti za to »izjemo«? Oblikovitost ozemlja? Enotnosti prebivalstva in njegovemu junaštvu? Osamljenosti od sveta?

Prav ta osamljenost od sveta je imela dobre in tudi slabe posledice. Etiopija si je ohranila

NEODVISNOST ZA CENO HUDE ZAOSTALOSTI.

Te zaostalosti so se vladarji v Etiopiji zavedali in so jo hoteli odpraviti: deželo je bilo treba odpreti in ji dati

okno v svet, se pravi dostop do morja.

Leta 1893 sta švicarski inženir Ilg in njegov francoski sodelavec Chevreux prišla na dvor cesarja Menelika II. in prošila za dovoljenje, da bi smela zgraditi »železno cesto«, ki naj bi povezovala etiopsko prestolnico z Rdečim morjem. Menelik se je zavedal, da brez tehniških novosti Etiopija ne bo mogla naprej, in je to graditvi dovolil. Potem so dvajset let gradili železnico in leta 1916 je stekel po njej prvi vlak, dvakrat na teden pa je začela obratovati šele čez dobro leto. Zavoljo te železnice pa zahodni del Etiopije ni bil nič na boljšem; še kar naprej so morali tovoriti blago bodisi z nosači, bodisi z volovskimi vpregami ali na hrbitih kamel do Mombase in Port Sudana. Ne glede na najstrožje ukrepe in na najhujše kazni, s katerimi so grozili, ta železnica vse do leta 1954 ni vozila posebno hitro. Za razdaljo, ki je približno tolikšna kot od Pariza do Beograda, je vlak potreboval 70 ali še več ur. Zakaj? Bojeviti Somalijci in pripadniki plemena Isa so kar naprej kradli tirnice, zakaj nomadi iz Danakilске puščave je železo vselej pomenilo veliko dragocenost: potrebovali so pač meče in sulice! Zato je moral vlak voziti le podnevi in še to previdno, da je strojevodja še pravočasno opazil, kje manjkajo tirnice...

Za državo kot je Etiopija, katere površina je za štiri in polkrat tolikšna kot površina Jugoslavije, so prometne zveze in z njimi povezani prevozi ljudi in blaga izrednega pomena. Oblikovitost etiopskega ozemlja je takšna, da je graditev železnic zelo draga in zamudna. S cestami pa je moč le delno rešiti problem... Zato se je Etiopija odločila, da vsaj začasno reši to zagato z — letali.

LETALSKI PROMET V ETIOPIJI

se je v zadnjem desetletju neverjetno razmahnil. To pa je tudi glavna sprememba, ki se je v tej državi zgodila v zadnjih stoletjih. Zgradili so dobra dva ducata letališč; pri tem je Etiopija dobila znatno ameriško pomoč. Ameriška družba TRANS WORLD AIRLINES sodeluje z IMPERIAL ETHIOPIAN AIRLINES, tako da obe vzdržujeta letalske zveze med Adis Abebo in Kafrom, Atenami, Beogradom, Frankfurtom, Karakijem in Nairobijem. Razvil pa se ni samo mednarodni letalski promet, danes je moč z letalom v kratkem času doseči 15 največjih etiopskih naselij. Letalo je v Etiopiji postalo nekaj tako navadnega, da ga ne uporabljajo samo uradniki in poslovni

je pustilo kosti na naših poljih v tem velikem boju. Nemški zločinci nas niso uničili, ampak so nas ojeklenili. Ob največji nevarnosti, ki se je zgrnila nad naše ljudstvo, smo razumeli zgodovinski moment, in to nam je omogočilo, da smo pozabili vse nekdajne razprtije, da smo čvrsto, bratsko združili svoje vrste — v boju za obstanek, za neodvisnost. Dragocene žrtve, ki so tukaj padle, so vzdane v temelj naše bratske zgradbe — nove Federativne Jugoslavije. Spomin na te žrtve, na te heroje, bo večno živel ne samo v srcih Šumadijcev, ampak tudi v srcih vseh narodov Jugoslavije in vsega poštenega človeštva.

NOVE knjige

Hrvaški pisatelj starejše generacije Josip Pavičević ni povsem neznan slovenskim mladim bralcem. Tokrat pa je Mladinska knjiga izdala prigršč njegovih povestih KRESNICE. Delo je prevedel Cene Vipotnik. V knjigi je zbranih dvajset kratkih in privlačno napisanih povestih.

V zbirki Cebelica pa je Mladinska knjiga izdala slikanico Benjamina Rosina: KDO BO ZATOŽIL? Delo je prevedel Ivan Minatti, ilustrirala pa ga je Melita Vovk. Kot 59. zvezek knjižnice Cebelica pa je izšlo tudi zelo poljudno napisano delo Pavla Kunaverja: POD ZEMLJO. Avtor na preprost način pripoveduje o naših kraških jamah in o njihovih lepotah. Delo je ilustriral Evgen Sajovic.

Napisal: DUŠAN SAVNIK

ljudje, temveč tudi kmetje in živinorejci. Etiopija je velika, njena površina močno razčlenjena, v globokih dolinah pa hrumijo divje reke, ki so neplodne in se za deževne dobe spremenjajo v hudournike in neredko poplavljaajo okolico.

Če je težko ukrotiti etiopsko naravo, je še težje krotiti tamkajšnje ljudi. Po arabsko se pravi Etiopiji »Habesha«, kar pomeni »mešanec«. Od tod tudi naziv Abesinija, ki ga Etiopci ne marajo; držijo se naziva »Etiopija«, to pa izvirja iz grščine in pomeni »ožgan obraz«. Ne glede na to je Etiopija zares »mešanica«: onod živijo razna plemena, ki govorijo 70 različnih jezikov in narečij, ki se čisto razločujejo med seboj kot na primer laponsčina od španščine. Vladajoči narod so

AMHARCI

in njihov jezik velja za uradnega. Toda Amharcev je največ za 3 in pol milijona. Samo Amharci (njihovo ime izvira iz hebrejščine in pomeni »hrilbovce«) so dobili od cesarja, katerega pravi naziv je NEGUS NAGAST, to je »kralj nad kralji«, zemljo. Cesar je namreč »izvoljenec božji« in njemu pripada vsa zemlja. Amharci so torej dobili v »zakupu« dobro zemljo in bogate pašnike. Toda Amharcem je delo na polju pod častjo in svoje čase so se morali s poljedelstvom ukvarjati sužnji, odkar pa je bilo suženjstvo odpravljeno, kmetujejo »podzakupniki«. Zemlja, ki jo obdelujejo, je nekoč pripadala poganskim Arusom in muslimanskim Gala. Zda imajo to zemljo kristjani, ki so hkrati tudi najuglednejši uradniki, sodniki, pobiralci davkov, vojniki in guvernerji...

Cesar Haile Selassie je po letu 1942 opravil orjaško delo, da bi moderniziral svojo državo, zlasti da bi zatrl suženjstvo, ki je še zmeraj cvetelo. Potem se je lotil reorganizacije državne uprave, absolutno monarhijo je spremenil v ustavno, država je dobila parlament in ljudje so bili po-klicani

PRVIČ NA VOLITVE

Njegovo glavno oročje v boju proti zaostalosti so bila letala, s katerimi mu je uspelo streti moč posameznih guvernerjev. Če so bili fevdalni močniki prvi stebel opozicije, je bila koptska cerkev drugi, ker se je oklepala arhaičnih navad in običajev, zagovarjala številne praznike (še danes imajo 111 cerkvenih praznikov na leto!) in kajpak tudi svojo zemljiško posest.

POSLEDICE

(Odlomek iz romana GOSPODAR NA VATHERNI. Izdala Založba Obzorja v Mariboru v prevodu Marijana Tavčarja in v opremi Janeza Vidica)

Ko je Katerina prestopila hišni prag, je odslavila Kokolisa z vozom vred. Hotela je ostati sama, da bi urejala po hiši. Tako se ji je zahotelo. Sredi mostovža je nalezela na Zafiro. Staro so bile same besede in nasveti. Katerini pa to ni bilo kaj prida mar in jo je poslala proč. Vrgla se je sama na delo. Pospravila je sobe in kuhinjo ter se vzpela na verando, da bi se spočila.

Sonce je šlo v zaton. Z verande je poklicala služabnico in jo poslala k šivilji. Tudi stari Zafiri je dala navodila, kaj naj skuha za večerjo. Doktor ni prišla šivilja, si je ogledovala zeleno svilu, ki naj bi si jo sešila za sezono. Nadela si jo je in se pogledala v ogledalo. Prav dobro ji je pristajala. Vstopila je šivilja in ji razkazovala vzorce, da bi bila nova obleka po modu.

»Ker greste v mesto,« je hitela, »morate pač biti po zadnji modu.« Katerini ni bilo dosti mar ne za mesto ne za modo. Rada bi samo obleko, ki bi se ji podala, in nič drugega.

»Saj je ni obleke, ki se vam ne bi podala,« je priliznjeno pripomnila šivilja. »Obleka napravi človeka.«

»Imate prav,« je s samovšečnim nasmeškom pritrdila Katerina, »toda treba je tudi dobrega krojenja.«

»Kar zadeva to, ste lahko mirni.« Se ni šivankarica prav odšla, ko je vstopil Mavromatis. Srečala sta se pri zunanjih vratih. Bil je ožgan od sonca in ves prašen. Konj je bil oblit z znojem in je težko sodel.

»Bo moja žena nova?« je povprašal deklico. Dekle se je nasmehnilo in se rahlo zdrznilo.

»Kakšna pa bo obleka?« »Iz svetlozeleno svilu,« se je odrezalo deklico.

»Aha... zeleno... upanje...« se je nasmehnil.

»Lahko noč,« mu je voščila deklica. Ko je Andrej privezal konja za obroček, je nadaljeval pot na vrt.

Katerina je slišala težke stopinje in stopila dol.

JANNIS G. SFAKIANAKIS

»Andrej,« ga je poklicala. Glas ji je bil proseč. »Andrej, ne hodi nikamor. Potrebujem te.«

Obrnil se je in jo vprašujoče pogledal. Pogladil si je brado. Široki prsni koš mu je burno plal, zraven pa tudi verižica na nožu, ki ga je nosil za pasom.

»Kaj pa je takega?« je vprašal. »Rada bi te zraven sebe. Počutim se močno osamljena.«

»Saj ni prvikrat, ko odhajam z doma,« je menil.

»Bojim se, Andrej,« je pripomnila žena, rahlo upogibajoč život.

Andrej je s hlastnim pogledom objel telo svoje žene, kakor da bi jo prvič videl. Katerina je gledala pred seboj drvenega človeka in zazdelo se ji je čudno, da bi bil to njen mož. Nikakor ni mogoče, da ne bi šel v

Lendo,« je dahnil Andrej. »Kdo bo skrbel za vse, če ne bom jaz?« Katerina je sklonila glavo in nekaj zamrmrala.

Andrej se je pomračil. »Kaj se ti mota po glavi?« je dejal z mehkejšim glasom.

Katerina se je skoraj ljubkujoče obrnila vanj.

»Andrej, kakšno je pa to delo, zaradi katerega tako redno zahajaš na konec sveta, na obalo onkraj? Povej resnico!«

»Zena,« jo je strogo zavrnil Mavromatis, »ne postani zvedava! Saj veš, čemu hodim preko.«

»Ne vem,« mu je odbrusila Katerina.

Andrej se je pa že namenil, da odide. »Nikar ne hodi, odgovori mi,« mu je vrgla in ga zgrabila za roko. »Povej mi! Si me ljubil, ko si me odpeljal moji materi? In ko si me spravil iz Selorahi na ravan, si mar to napravil zaradi...«

»Zaradi česa neki... Vrag me vzemi, kaj ti je neki šinilo v glavo? Mar nisi moja žena? Ne živiš ko knežinja? Ti ne zavidaš vsi? Ali ti česa manjka?«

»Da, Andrej,« je priznala Katerina plašno.

»Kaj te neki muči?« »Ne vem.«

»Potlej mi daj, da grem. Zdi se mi, da si se nalezla bolezn mojega nečakinja.«

Izvil se ji je iz rok in pustil ženo sredi dvorišča.

Prispevki o začetkih vstaje na Primorskem Hvaležni in ponosni Koprivci

**V KOPRIVI PRI DUTOVLJAH NA KRASU STA ŽE
LETA 1941 DELOVALA DVA DOMAČA AKTIVISTA OF —
MIRKO PIRC-SLAVKO IN HILARIJ KARIŽ-STOJAN**

Kopriva pri Dutovljah na Krasu ni ravno velika vas po številu prebivalcev, vendar pa je bila pomemben člen v verigi narodnoosvobodilnega boja na Primorskem. Čeprav je bila v vasi glede na njen dominantni strateški položaj skoraj vedno posadka okupatorske vojske, so domačini kljub temu vsi do enega sodelovali v NOB. Uporu so se pridružili nekateri vaščani že leta 1941, medtem ko je po kapitulaciji Italije vasa vas bila ena sama enotna fronta in je iz svoje srede dala tudi precej aktivnih borcev v vrste NOV in utrpela je dokaj žrtev fašističnega nasilja — vsem tem so po vojni hvaležni vaščani postavili lep spomenik.

Prvi aktivist OF v Koprivi je bil domačin Mirko Pirc-Slavko, takoj za njim pa še Hilarij Kariž-Stojan. Oba sta med obema vojnima emigrirala v Jugoslavijo in si tamkaj ustvarila vsak svojo družino — Mirko Pirc v Ljubljani, kjer je bil kuhar v hotelu Union, Hilarij Kariž pa v Ptuj. Sorodnika sta se že v začetku leta 1941 povezala v ilegalnem delu za OF, ki sta ga oba

nadaljevala po vrnitvi v Koprivo. Oba sta se vrnila z družinami vred — Pirc julija 1941, Kariž pa 8. oktobra 1941.

Hilarij Kariž-Stojan je bil poslan na Primorsko z nalogo, da organizira upor na Krasu. Tudi v Koprivi so z njegovim prihodom pognale korenine OF. Kariž je nenehno vzdrževal zvezo z Izvišnim odborom OF v Ljubljani preko Vita Kraigherja ter s pokrajinskim vodstvom za Primorsko v Trstu preko Oskarja Kovarčiča. Razen tega je imel stalne stike tudi z nekim Bernardom iz Dobrave pri Tomaju in seveda tudi s svojim neposrednim sodelavcem v Koprivi Pircem. Skupaj z njim sta na Krasu pridobivala prve pristaje in pozneje aktiviste za Osvobodilno fronto.

Novembra 1941 sta vključila Stanka Ukmarja, ki je nato po sporazumu z vodstvom za Novo leto 1942 šel v italijansko vojsko, kjer naj bi organiziral OF med slovenskimi vojaki. Dne 21. januarja 1942 je Kariž povezal v OF vaščana Franca Brundula, Pirc pa konec 1941. ali v začetku 1942. leta tudi družino Justina Zvab-Mercine.

V Koprivi pa so razen omenjenih aktivistov delovali še drugi organizatorji OF. Tako je družino Zega-Vugovo povezal v osvobodilni boj aktivist Emanuel Švangelj-Elko iz Kobdila pri Štanjelu.

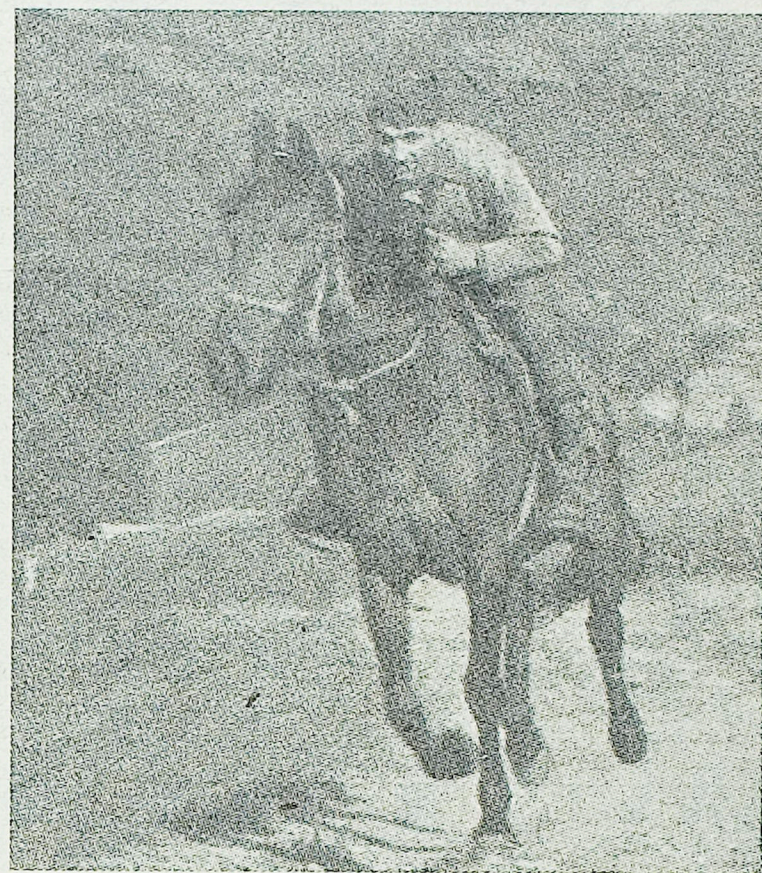
Fašisti so budno spremljali rast osvobodilnega gibanja na Krasu. Kmalu so po raznih znakih osumili dela za OF tudi Kariža in Pirc, posebno še, ker sta se oba priselila nazaj iz Slovenije. Hilarij Kariža so aretirali že 28. januarja 1942 in ga odpeljali v tržaške zapore, od tam pa nekaj pozneje v internacijo, ker mu ni bilo mogoče dokazati neposredne udeležbe v OF. V Koprivo se je vrnil 6. januarja 1944, nakar je bil poslan v partijsko šolo v Cerkljo, kjer je po sreči kot eden izmed redkih preživel nem-

ški pokol tečajnikov dne 27. januarja 1944. Vrnil se je v Koprivo, kjer se je spet lotil političnega dela. Dodeljen je bil okrožnemu odboru OF za Kras, kjer je sodeloval s Francem Štoko. Fašisti pa so Hilarija Kariža-Stojana po nesreči spet ujeli 12. marca 1944. Odpeljali so ga v Coroneo v Trst, nakar je bil skupaj z drugimi žrtvami zverinski mučen in obešen v zloglasni ulici Ghega 23. aprila 1944.

V Kariževi odsotnosti je večidel teže političnega dela in organizacije OF na tem delu Krasa nosil Mirko Pirc-Slavko. Bil je zelo priljubljen in ugleden organizator. Zadnje dni februarja 1945 je bil izvoljen za predsednika okrožnega odbora OF za srednjo Primorsko. Že skoraj na pragu svobode, dne 7. marca 1945, so tudi Slavka ujeli četniki. Odpeljali so ga v Dorenberk v Vipavsko dolino, kjer so ga po strahotnem mučenju dne 13. marca usmrtili.

Oba koprivska junaka imajo vaščani v velikih časteh. Njima in drugim padlim brcem so postavili lep spomenik na kraju vasi. Vedno lepo oskrbovan in negovan predstavlja s svojo okoličico vred tople in hvaležne občutke vaščanov, ki bodo vedno ponosni na svoj delež v osvobodilnem boju in revoluciji naših narodov.

F. B.

Legendarni kraški junak Anton Sibelja-Stjenka predstavlja utelešenje poguma in ljubezni primorskih Slovencev do domovine, do pravice in resnice ter svobode za vse ljudi. Neustrašen in brezkompromisen do svoje domovine in ljudstva, do tiranov in izkoriščevalcev — takšen je bil Stjenka in takšni so kraški ljudje, ki so junaku sledili v boju do končne svobode in zmage revolucije. Spomin nanj in padle za svobodo je živ in prisoten tudi danes, ko Kraševci na vseh področjih gradijo lepše življenje sebi in svojim potomcem

IZ ZGODOVINE LJUDSKE VSTAJE NA KRASU

Primorski človek je stisnil pest

»Bij nas po glavi, kruti trinog... Bij, da preživimo to zimo v zbiranju skrbi, zatrtih sil, ključ nas z udarci, da se prebudimo, da zapustimo te črne temnice in se borimo le za en cilj, za življenje Velike Pravice.«

S. KOŠOV

Štrom po Krasu stoje spomeniki z vklesanimi in nevklanimi imeni junakov. To so neme priče krvavih in najslavnejših dni zgodovine ljudstva, ki ni hotelo umreti.

Kaj so hoteli nosilci samostane dvatisočletne kulture, ko so potegnili mejo preko Triglava in Snežnika? Zarezali so v živo telo, potem pa so se lotili svoje žrtve. Primorskemu človeku so dejali: »Zataji samega sebe! Priznaj, da nisi to, kar si! Če boš tako storil, ti bomo dali belega kruha.« Človek pa se ni menil za čudno govorico in je zmaljal z glavo.

Glej, so prigovarjali, saj nisi niti človek. Pravi ljudje smo samo mi, potemci Romula in Rema, ki sta sesala volčje mleko v apeninskih gorah. Kaj bi se upiral, naš znak je snop palic in sekira. Ponese mo ga na konec sveta in kaj bo takrat s teboj? Primorski človek pa je še naprej zmaljal z glavo in sklenil: rajši bom lačen.

Tedaj pa je prišlo na dan vse, kar je volčega. Človeka so udarili v obraz in mu pretili: nič več ne boš govoril tako, kot te je naučila mati, kajti tvoji jezik je barbarski. Tvoje otroke bomo sami vzgojili! — Tedaj so mu zažgal knjigo, ki jo je prebiral ob fružnih večerih in ga napojili z ricinusovim in strošnim oljem. Toda tudi otrok je v šoli ščebetel tako kot je siljal mater in očeta. In zgodilo se je, da je učitelj, ki je prišel z daljnega otoka, pijunil otroku v usta.

Ne bel kruh, ampak skorja črnega, grenkega in s solzami prepojenega kruha. Tako majhna skorja, da so mnogi obupali in šli v daljni svet. Le bore malo jih je našlo skromen zaslužek v Trstu, Trzinu in Gorici.

S kmetij so romali na glavah in hrbtih najboljši pridelki za davke in obresti. Kmetija za kmetijo je šla na boben in pronicali so tuji koloni. Namen iztreljajev slovenskega življa je postajal čedalje jasnejši.

Nasilje, pretepanje, zapori, izgoni, uboji, požigi. Vse zaman. Kraški človek je stal kot skala na svoji zemlji in krčil pesti.

Zbirali so se v gozdovih, kletih, grmovju. Ob zgočih besedah so se plete nevidne vezi. Imena Ivan Regent, Jože Srebrnič, Jože Pahor, Anton Zoneta, Janez Škapin, Filip Mahnič, Viktor Jelerčič, Ferdo Ferjančič in vrsta drugih bodo ostala v zgodovini kot iskra upora proti fašističnemu nasilju.

Partijska organizacija deluje v Vremski dolini, v Gornji Branici, v Komnu, Gorjanskem, Skrbini in drugod. Nekatere med temi so povezane z imenom Pinka Tomažiča.

Meseca julija 1941 je Anton Sibelja-Stjenka, pozneje narodni heroj, organiziral v Tomačevici prvo mladinsko skupino. Pomagala sta mu Franc Sibelja-Jožko in Alojz Banelj. Sami so izdelovali ročne bombe, Franc Banelj pa jim je dajal denar za nakup streliva. 1. maja 1942 so Stjenka, Izidor in Abin Sibelja ter Franc Štuka razobisli ročno zastavo na drevo ob križišču ceste v Volčji grad. Poleg zastave so namestili ročno bombo tako, da bi pri snemanju zastave eksplodirala. Tako se je tudi zgodilo karabinerju, ki so mu naptili dolžnost, da sname zastavo. Bomba ga je ranila in padel je z drevesa. Že v zimi 1941-42 pa so mladinci minirali tri nosilce visokoparnostnega omrežja na liniji Zgonik-Prosek. Na predvečer 1. maja 1942 so pod vodstvom Stjenke raztrosili letake na cestah Tomačevica-Gabrovica in Tomačevica-Komen.

V noči med 2. in 3. novembrom 1941 je bila prva partizanska akcija na sežanskem Krasu. Skupina partizanov in terenskih aktivistov (Evgen

Kante in Viktor Ukmar od Kobolov) je pod vodstvom Ervina Dolgana-Janeza razrušila 100 m železniške proge med Stanjelom in Koprivo (na Kremeniku v neposredni bližini kamnoloma). Prerezali so tudi telefonske žice.

Druga partizanska akcija, za katero so partizani in aktivisti sestavili načrt dva dni prej pri Kantetu v Gornji Branici, je bila v zgodnjih jutranjih urah 3. februarja 1942. Partizani so odnesli lahek mitraljez in municijo italijanskim vojakom, ki so stražili železniški predor pod Stanjelom. Akcija je uspela brez borbe. Ko je vlak iz Gorice proti Trstu vozil mimo straže, so se vojaki zagledali vanj in pozdravljali ženske ob oknih. V tem hipu jim je zmanjkal mitraljez in municija, kar se je kmalu znašlo v Ložah pri aktivistu Ivanu Mohorčiču. Istega dne je Anton Ferjančič-Zvonko pripeljal od matere Kantetove iz Gornje Branice novega partizana Janka Premrla, ki je takoj dobil partizansko ime Voljo. Vojaki so poveljstvu natvezili, da so jih napadli številni »ribelli« in so jim v boju zaplenili orožje. Izgovor je morda zalegel, toda italijanskim oblastnikom je vili dokajšnjo dozo strahu in skrbi.

Tretja akcija, v kateri pa se je prvič oglasilo partizansko orožje, med drugim tudi pravkar zaplenjeni mitraljez, je bila 9. februarja 1942 pri Grižah pod Vrabčami. Italijanom je prišlo na uho, da se partizani mudijo v Grižah in so jih hoteli prisiliti. Previdnost pa je brcem narekovala, da so se ponoči preselili in načrt kolone fašistov, karabinerjev in vojakov se je izjalovil. Ko so se vračali iz vasi, so jih pozdravile partizanske svinčenke. Borba je trajala dvajset minut.

Ervin Dolgan-Janez, ki je vodil ta prvi oborožen napad na sovražnika, navaja naslednja imena partizanov, ki so ta dan sodelovali: Karlo Maslo, Janko Premrl-Voljo, Tone Ferjančič, Milko Puntar, Benjamin Čehovin, Jovo, Peter, Tarzan, Kriks-Grbec, Prešeren, Samsa, Slovan, Tone Primc, Cemberlain, Pavel z Gradšča in še nekateri drugi.

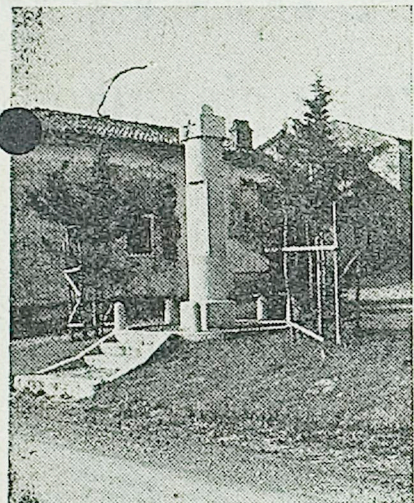
Primorski človek je stisnil pesti do konca in udaril. V udarcu je bil ves gnev, ki je zrasel iz ponižanja in zatiranja.

P. R.

OJAČAN BENCINSKI SERVIS V SEŽANI

Živahen maloobsejni in tovrni promet, ki se je v Sežani razvil zlasti v poslednjih letih, zahteva nujno razširitev kapacitet za oskrbovanje vozil z gorivi in mazivi. To so začeli reševati tako, da bodo nasproti sedanjim postavili še nove črpalke. Rešitev je posrečena tudi iz prometno-varnostnih razlogov, saj po končanem delu vozilom ne bo treba več zavijati na levo oziroma obračati na nevarnem križišču. Zaradi še večje varnosti bodo zgradili tudi posebno pot za pešce.

-er

Spomenik padlim brcem NOB m žrtvam fašističnega nasilja v Koprivi pri Dutovljah na Krasu

Prizadevanja za obmorski akvarij

V Piranu so se te dni sestali ljubitelji morske favne, da se pogovorijo o možnostih za organiziranje prepotrebne akvarija v enem naših obalnih mest. Nekateri posamezniki — med njimi na primer tovariša prof. Kodrič ter uslužbenec Jenko iz Pirana — že več let trkajo na razna vrata s svojo zamisljo, da je treba dati naši obali še eno privlačnost — akvarij, ki bo nudil obiskovalcem zanimiv pregled morskega in tudi drugega vodnega živalstva. Sedaj so se torej zbrali v Piranu amaterji, ki se ukvarjajo z urejanjem akvarijev, in so ustanovi-

vili iniciativni odbor, ki bo v najkrajšem času pripravil ustanovni občni zbor društva ljubiteljev morskega živalstva (ali kakor se bo pač društvo imenovalo). Sestavil bo tudi program dela. Iniciatorji upajo, da bodo združeni v društvu laže prodrli pri pristojnih forumih, da jih bodo ti podprli v njihovih prizadevanjih za gradnjo akvarija na obalnem področju.

POVEČANI TRGOVINSKI STIKI Z ITALIJO

Tri četrtine naše zunanjetrgovinske dejavnosti se odvija z Italijo. Tako se je vrednost blagovne zamenjave s to državo lani povečala za 14,4 milijarde dinarjev. Medtem ko večamo uvoz iz Italije in obeh Nemčij, pa vedno manj uvažamo iz Sovjetske zveze in Norveške.

VSAKDANJA ZGODBA Z OBMEJNIM PREHODOM FLRJ

Bila je tiha januarska noč. Obmejna zapornica se je dvignila in kolona avtomobilov se je premaknila do carinarnice. Med to dolgo skupino avtomobilov je bil tudi najgrši avtomobil — čudo XX. stoletja — Citroën 2 CV. Vendar avtomobil ni prišel »stanovati« v našo državo, prišel je le obiskat. Vozáč je bil zaspan. Ko je prišel na vrsto, je leno zazelhal in segel v notranji žep po dokumente. Ponudil jih je cariniku. Carinik jih je pregledal in mu jih vrnil. Vse je bilo v redu. Vozáč je že obrnil ključ in prijel za ročico menjalnika, ko... Carinik je nekaj razmišljal in sam pri sebi preudarjal. »Bodite tako ljubezni!«, je rekel carinik, »in parkirajte avtomobil zraven delavnice. Gre samo za neko formalnost...«

»Mar ni vse v redu?«

Vozáč je zadržal. Na dnu avtomobila so bile pod gumijastim pokriva-

lom naložene deske, ki so bile premazane z asfalto. Vse to bi cariniku najbrž ne padlo v oči, ko ne bi opazil slabo privitih vijakov. Brez velikega truda so našli pravcato skladišče ročnih ur. Celo premoženje. Seveda je moral Citroën spremeniti svojo smer. Vozáč ni več sedel vanj. Rekel je: »Jaz ne vem o tem ničesar.« — »Mar naj v to verjamemo?« Dobrodušni potnik se je moral hoče noče posloviti od svojega konjička, zakaj pri takšnem prekršku se ne odzame le tisto, kar je neprijavljeno, marveč tudi — avto, seveda, ker je prevažal nedovoljeno blago.

Ničkolikokrat je zaustavljal carinik Forda, Flate, Volkswagne, Opele, Citroëne in v njih našel skrivališča neprijavljene blaga. Ti avtomobili so potem menjali smer svoje poti. Skrajni izhod jim je — licitacija. V zadnjih šestih mesecih so carinski organi zaplenili nekaj deset avtomob-

bilov, ki so hoteli tihotapiti stvari v našo državo. Samo lani so skušali ljudje prithotapiti nekaj deset tisoč ročnih ur, nylon nogavice, rutle, cigaretnega papirja, nalivnih peres, vizigalnikov, britvice itd.

V letu 1959 so zabeležili okrog 4 tisoč prekrškov, in od tega števila so jih nekaj sto zagrešili tuji. Lani pa je to število nekoliko upadlo, zato pa se je povečalo število deviznih prekrškov. V letu 1959 so odkrili več kot 12 tisoč deviznih prekrškov. Vse to terja budnost in skrajno pozornost. Opazili so, da se s tihotapstvom ukvarjajo največ tuji s tranzitnimi vizami, ki hočejo spetoma do največje mere izrabiti svoje nekreteke zamisli. Epilog vsega tega so številni avtomobili raznih znamk, ki čakajo nove lastnike in zaplenjene stvari, ki dobijo nove potrošnike.

Cedomir Samardžija

NAIVNI AVTOMOBIL

Jugoslovanske PIONIRSKÉ IGRE

Ob republiškem in okrajnem okvirnem programu letošnjih pionirskih iger so tudi že občinski odbori v glavnem izdelali svoje programe. Vzporedno z delom občinskih odborov iger pa prav te dni neumorno snujejo svoje načrte pionirske enote, ki se v nemali meri poslužujejo koristnih izkušenj lanskoletne akcije pionirjev in mladih združnikov.

Okrajni odbor iger v Kopru je s svojimi komisijami za likovno, glasbeno, literarno ter tehnično in delovno vzgojo, za dramatiko ter film in fotografijo sestavil okvirni program, ki bo vsekakor solidna osnova za širok krog sodelavcev, ki bodo ob že znanem osrednjem programu usmerili delo posameznih področij na tipične in specifične razmere svojih krajev. Vsestranska pomoč okrajnega odbora oziroma posameznih komisij, katerih delo se vseskozi prepleta, pa bo nedvomno pomenila občinskimi komisijami

in vsem ostalim sodelavcem dragoceno sodelovanje, saj so vključeni v okrajne komisije predvsem strokovnjaki za vsa področja dela.

Obsežnost programov posameznih organizacij in društev, predvsem Ljudske tehnike, opozarja spričo številnih, že časovno določenih občinskih in okrajnih pionirskih prireditev in tekmovanj, na enoten program s posebnim poudarkom na kvaliteti, kar smo doslej ob težnji po množičnosti čestokrat podcenjevali. Bilten, ki ga bo občasno izdajal okrajni odbor iger, bo imel torej ob njegovi glavni vlogi — obveščanju, tudi nalogo programskega posrednika.

Naj navedemo še nekaj časovno že določenih osrednjih pionirskih prireditev: 23. aprila bo okrajna revija pevskih zborov, ki jo bo organiziral Okrajni svet Svobode ter bo na njej zastopstvo domala vseh šol našega okraja; v razdobju od 27. aprila do 25.

Temeljna načela

- Kar najširši krog sodelavcev — državljanov, društev, organizacij
- Skladnost programov in skrb za kvaliteto
- Osrednja prireditev — Dan mladosti — v znamenju jubilejnega leta in vseh pionirskih aktivnosti

maja bodo razna srečanja med pionirji vseh enot, ki bodo obravnavale predvsem delovno področje, značilno za izbrane teme »Naš kraj včeraj, danes in jutri«. Osrednja prireditev iger pa bo 25. maja na Dan mladosti, ko bo okrajna revija pionirjev, na kateri bodo nastopili naši najmlajši z izbranimi točkami s poudarkom na letošnje zgodovinsko jubilejno leto, z glavno težnjo, da bi posredovali kar največ originalnih prikazov, ki so povezani z dogodki iz narodnoosvobodilnega boja, obdobjem fašistične okupacije in povojne graditve. Vzporedno z okrajno revijo pionirjev bo tudi razstava likovne vzgoje, fotografije, tehničnih izdelkov otrok in podobno. Večina pionirskih odredov pa bo prestala prvo preizkušnjo že 8. marca ob Dnevu žena, ko bodo z vsemi razpoložljivimi sredstvi zgoraj navedenih delovnih področij obravnavali vlogo žene borca in graditelja socializma. Druga podobna preizkušnja, ki bo prav tako kot vse ostale, vključena v ocenjevanje, bo 27. april — Dan OF —, ko bodo na vseh šolah obsežne proslave s posebnim poudarkom na obletnico vstaje.

DRUŠTVO »NAPREDNA ŽENA« V IZOLI SI JE ZAČRTALO POT

Posebna skrb velja delovni ženi

Društvo »Napredna žena« v Izoli je sestavilo svoj program dela skupno s komisijo za delo med ženami pri občinskem odboru SZDL. Ker vemo, da je danes v Izoli polovico vseh žena zaposlenih, je v prvi vrsti nujno, da bodo posvetili posebno skrb ustanovam za varstvo otrok, sekcijam za skrb za družino pri krajevnih odborih, kakor tudi, da bodo ustanavljali nove sekcije za pomoč zaposlenim ženi in njeni družini. Namen društva Napredna žena pa je med drugim tudi, da v letošnjem jubilejnem letu pritegne čim več žena k aktivnemu udejstvovanju v organih družbenega in delavskega upravljanja, sekcijam združnic pri kmetijski zadruzi in ženam na vasi pa bo nudilo vso pomoč, da se v čim večji meri vključijo v kooperacijo s kmetijsko zadruzo.

S podporo občinskega odbora SZDL bodo organizirali proslavo 8. marca, v sodelovanju z Društvom prijateljev mladine pa Dan mladosti, Dan otroka in drugo. Ob 8. marcu bodo posebne proslave tudi v večjih podjetjih — Delamaris, Mehanotehnika, Mala oprema, Rašica. Poudarek na teh proslavah bo na 20. obletnici vstaje jugoslovanskih narodov in na doprinosu žena v ljudski revoluciji.

Društvo »Napredna žena« in Komisija za delo med ženami imata med drugim v svojem programu dela izvedbo analize o socialnem in zdravstvenem stanju žena, o njihovi zaposlitvi, o vzgoji otrok ter o stanovanjski problematiki. Analiza naj bi bila končana do 1. maja letos. V krat-

kem naj bi bilo tudi posvetovanje žena o delu stanovanjske skupnosti in o predlogih za izpolnitev servisov za pomoč družini in gospodinjini.

Skupno z Delavsko univerzo bodo v tem letu razna zdravstvena predavanja in gospodinjinski tečaji. Društvo si bo še prizadevalo, da podpre akcijo za olepšavo mesta posebno ob priložnosti državnih praznikov.

Po krajevnih odborih SZDL bodo v okviru sekcij za delo med ženami — do zdaj je taka sekcija v Izoli in Šaredu — razpravljali še o svojem specifičnem programu dela.

Reportažni zapisnik iz kraškega Komna

Spomladanski obisk konfekciji

Pred časom sem odkrila v Trgovskem domu v Kopru — sedanjem Trgovcentru — nove konfekcijske izdelke:

— Izdelali so jih v Komnu, — so rekli.

Potem so se pojavili otroški plaščki, ženski kostumi in spalne srajce: iz Komna.

Odpravili smo se torej na obisk v ta znameniti kraški Komen. Jutranje sonce nas je slepilo in burja je ostro pometala po hrpeljski ravani. Vendar našemu vozilu ni mogla do živga, prav tako ne gosti megleni kapi na očaku Nanosu. V lepem sončnem dopoldnevu smo privozili v domala mestno komensko središče.

Zivahen življenjski utrip: ljudje, avtomobili in kolesa po ulici, kupci v sodobno urejeni trgovini z živili- mi potrebščinami, zgodnji gostje v

gostilni. Pot v konfekcijsko delavnico pelje naprej po cesti mimo lepega spomenika padlim v NOB in ob benčinski črpalci, ki ji je poznati starejši datum rojstva. Kot v potrdilo stoji ob njej štirioglati Fiat. Vendar nam se misli iz preteklosti takoj vrnejo v današnji čas, ko približno mimo na Tomosovem Kolibriju brhka Kraševka. Na vsakem koraku se srečuje novo s starim.

Na dvoriščni strani stavbe ob glavni cesti ima lepe in sončne prostore obrtno konfekcijsko podjetje, ki zaposluje trenutno 17 ljudi. V načrtu imajo, da bi jih lahko bilo okrog 30, če hočejo zadostiti vsem naročilom in svojemu planu, ki predvideva v letošnjem letu 30 milijonov prometa. Če bi jih bilo dovolj, bi radi imeli posebno konfekcijsko delavnico in posebno za šivanje po meri, toda potem bi bili sedanji prostori že pretesni. To so še načrti.

Upravnika podjetja Baldomira Jazbeca žal nismo dobili doma. Sel je na ogleda za novimi vzorci, kroji, mogoče tudi naročili. Pravijo, da je v veliki meri njegova zasluga, da se je podjetje od 1. oktobra lani, ko je začelo redno z delom, že tako lepo razvilo.

Mlade in prijazne šivilje sem presenetila pri dopoldanskem pogovoru in lahko so sodelovale brez strahu za izpolnitev norme. Večina je doma iz Komna, prihajajo pa tudi iz Preserja, Kobjelave, Gabrovice in Svetega. Štiri med njimi so končale nekdanjo Obrtno šolo v Kopru in delovodja Alojz Zvokelj in kvalificirana šivilja Cveta Krstan sta jih pohvalila, da so dobre delavke. Druge so priučene, tisti so vajenke. V kratkem bodo lahko poselele strokovni tečaj, pred kratkim pa so končale splošno izobraževalnega, ki so ga poselele skupno z delavkami in delavci iz tovarne aluminija in mizarske delavnice.

Vsak začetek je težak: poskusno so pričeli pred slabim letom v skromnem kotičku zadržnega doma. Sedaj jih je bilo takrat. Danes imajo 21

modernih, električnih šivalnih strojev, strošek za prirobovanje, izdelujejo konfekcijo za Sežano, Koper in Novi Sad. Trenutno imajo na zalogi kopice najrazličnejših predpasnikov, moške in ženske pižame, spalne srajce, delovne obleke. Omenili smo že, da so delali plašče in kostume, krila. Sami izbirajo kroje in vzorce, iščejo tržišče. Mislijo tudi na otroško konfekcijo.

Se kakli načrti? Seveda. Če bo šlo po sreči, bodo uvozili večje količine najlona za dežne plašče in plisirane blaga za ženska krila.

Malice je bilo že zdavnaj konec in celo delovodja je obzirno pogledoval k rezalnemu stroju, ki je čakal ob bači blaga za delovne obleke. Bil je čas, da se poslovim.

Pred bližnjo šolo — celo v Komnu so na tesnem s šolskim prostorom in zato so na komenski šoli samo nižji razredi, višji pa so v Svetem — so otroci glasno igrali »med dvema ognjenima«. V šolski veži me je presenetil napis na vratih: Šivilje, delovni čas od — do. Potrkala sem in vstopila. Res šiviljska delavnica z tremi zaposlenimi. Ne zaslužijo dovolj, rade bi se pridružile konfekciji, za prostor gre. Tudi šola bi majhno sobico ob šolski kuhinji nujno rabila. Šivilje pravijo, da pri konfekciji nimajo prostora, tam pa so rekli, da bi potrebovali se ljudi... Se bodo domeniili?

Pred šolo je konec telovadne ure in glasno se drobiž usipa v razrede. Z naravne terase pred šolo je lep razgled po kraški pokrajini in nehoti se ozrem še proti soncu.

— Se bo vreme spremenilo? — mo preseneti možak v usnjem plašču.

— Hm, — se pokažem strokovnjaka, — Nanos je imel kapo.

Najbrž se ni preveč strinjal z menoj, kajti malce se je nasmehnil: — Greste v Stanjel?

— Hvala za prijazno povabilo, imam še opravke v Komnu.

Ko smo se popoldne vračali proti Sežani in Kopru, nas je sonce spet slepilo, toda tudi prijetno grela. Ob poti je že cvela leska. Z. L.

POUČNO PREDAVANJE V ZAGORJU

Minuli četrtek je bilo v Zagorju poučno predavanje o Rdečem križu. Predavatelj dr. Franc Ambrožič je govoril o nastanku, razvoju in pomenu te zelo razširjene in človekoljubne organizacije. Predavanja se je udeležilo precejšnje število vaščanov, ki so govornikove besede z zanimanjem poslušali. Na koncu so izrazili željo, da bi jih dr. Ambrožič še večkrat razveselil s podobnim predavanjem. (an)

Nové revije

SODOBNO GOSPODINSTVO, št. 83—84 (11—12)

PISMO NAROČNIKOM, FRANC RUPRET: Načrti komune in stanovanjskih skupnosti v Celju, MAŠA LASIČ: Seminar za stanovanjske skupnosti okraja Ljubljana, Stanovanjske skupnosti v Kopru, LOJZA BLATNIK: Tečaji za gospodinske poklice na avtocesti, Informacije o delu Biroja za programiranje pri CZNG, MIKELJ VEKOSLAV: Hladilne opreme Loških tovarn hladilnikov, Pekač z mrežo, R. Z.: Domače obloge za tla, Nekaj predlogov za ureditev vašega stanovanja, Inž. arch. MARJETA HUS: Modernizacija stanovanja, Pismo bralke, DASA: Sodobna otroška obleka, Nogavice, Pratičnice in moderne set garniture, Delovne obleke za učno osebo v šolah, Inž. MILOŠ KUŠ: O jedilnosti krompirja, Potrošniki ocenjujejo, Dr. vet. ANTE ŠTEFANČIČ: Preprečevanje zastrupljenj z mesom, O kuhanju in prebavljivosti mesa.

pismo uredništvu

V Pavličih si želijo elektriko

V občini Koper vodimo tri medicinske sestre tečaje za »Nego in prehrano dojenčka« in »Nego bolnika na domu«. Obiskujemo vasi krajevnih uradov Grad'n in Gračiče. Dobro organizirani tečaji se udeležujejo žene in dekleta na povabilo krajevne babice Marice Kranjčević. Prav vse navdušeno naša predavanja in udeležba je vedno polnoštevilna.

Najbolj pa me je presenetilo, ko sem videla v Sirčah tudi žene iz Pavličev. To je oddaljena vasica v dolini 20 minut od Sirč. Ko sem se vračala iz Zrnjovca, kjer

sem predavala, po svoje kolegice, da bi se skupaj vrnile v Koper, so se mi plaho približale žene iz Pavličev in mi zaupale, da bi tudi one rade poslušale predavanja »Za nego bolnika na domu«. Z veseljem sem se odzvala njihovu vabilu. 13. februarja smo se prvič spuščali po slabi cesti v vas Pavliči. Presenetil me je prisrčen sprejem in domačnost ljudi, ki žive daleč od centra. Vas je še vedno brez elektrike, čeprav je le 2 km daleč od Sirč. Pomagali smo si s petrolejkami in tečaj je uspel, saj so se ga udeležile vse žene iz vasi. Celu 76-letna mamica je živahno sledila predavanjem.

Ko sem prisotne upravljal, kako da so še vedno brez luči, sem zadela v živo. Povedali so mi, da so jim že lansko leto obljubili elektriko, da pa je ostalo le pri obljubah. Sami so pripravljene pomagati s prostovoljnimi delom, kopati jame, prispevati drogeve in tudi denarno, da bi le tudi pri njih zasvetila električna luč. Toda od nikoder ne dobijo jasnega odgovora, nikogar ni, ki bi pričel z deli.

Mar je res tako težko najti finančna sredstva za postavitev teh nekaj drogov od Sirč do Pavličev in še celo ob izdatni pomoči domačinov? Mar ni tudi tem ljudem potrebno malo razvedrila, politične in kulturne izobrazbe preko radijskega sprejemnika? Mislim, da so te skrite, skromne želje upravičene in nujna pomoč.

Vida Ljubič, medicinska sestra v imenu prebivalcev Pavličev

OTROK IN DRUŽINA ŠT. 1

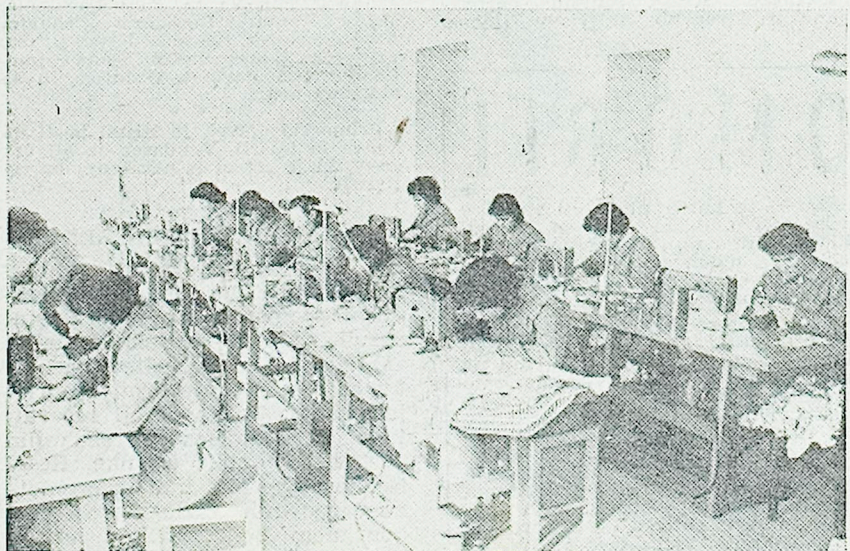
VLADIMIR CVETKO: Deset let naše revije. ZIMA VRŠCAJ: Kaj bo obravnavala naša revija v letu 1961, ELA PEROCI: Ti si sonce, DR. MILICA BERGANT: Vzgoja otroka se začne takoj po rojstvu.

VZGOJITELJICE NAM PIŠEJO: MIRA VOGLAR: Kako si pomagamo, če v otroški ustanovi ni klavirja, IVANKA GULIČ: Kaj vse otroci zbirajo, MILAN DIVJAK: Težavni otroci in šola, CIRIL BREZOVEC: Uspeli smo ga prevzgojiti, MILOJKO VIDMAR: Kakšna je vzgojna vrednost pionirskih združb.

GLEDALISCE: NEZA MAURER: Nekaj misli ob igri »Kekec in Mojca«, Ura pravljice v Kranju, BRANKA JURCA: Prešernov praznik.

FILM: JOVITA PODGORNIK: Film, ki odkriva v otroku človeka, PEARL S. BUCK: Moja punčka ne bo nikoli odrasla.

POMENEK S STARSI: Otroci izgovarjajo namesto »ke« — »le«. Ni mi žal, da sem se naročila na revijo, Nevarna igra, Hčerko imam rajši kakor sina, Mojega sina sumničijo tatvine, Otroci in denar, VALJA: Zajček.

Mlade šivilje v obrtnem konfekcijskem podjetju v Komnu

IZGRADNJA KOPRSKEGA TOVORNEGA PRISTANIŠČA

Premostene težave obetajo nove uspehe

V začetku leta 1960 so predvidevali, da se bo gradnja drugega dela koprškega pristanišča končala 29. novembra istega leta. Takoj nato pa naj bi začeli z gradnjo tretjega dela operativne obale; njena gradnja naj bi bila končana do konca leta 1961. Tako bi bila zgrajena prva etapa koprškega pristanišča, ki bi imelo 400 metrov operativne obale.

Zal pa so se priprave za gradnjo drugega dela obale (135) zavlekle, največ zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. K temu se je pridružila še nezadostna izvežbanost izvajalca gradbenih del. Gradnja se je tako zavlekla letošnje leto in bo predvidoma dokončana šele v aprilu, to je skoraj pol leta pozneje, kakor je bilo predvideno.

Mladi kolektiv podjetja »Pristanišče Koper« ni klonil. Še bolj kot prej si je prizadeval, da bi svoje usluge komitentom opravljal v njihovo največjo zadovoljstvo; pri tem je dosegel izredne

uspehe tako pri kvaliteti opravljenih del kot zmanjšanju časa pri razkladanju ladij.

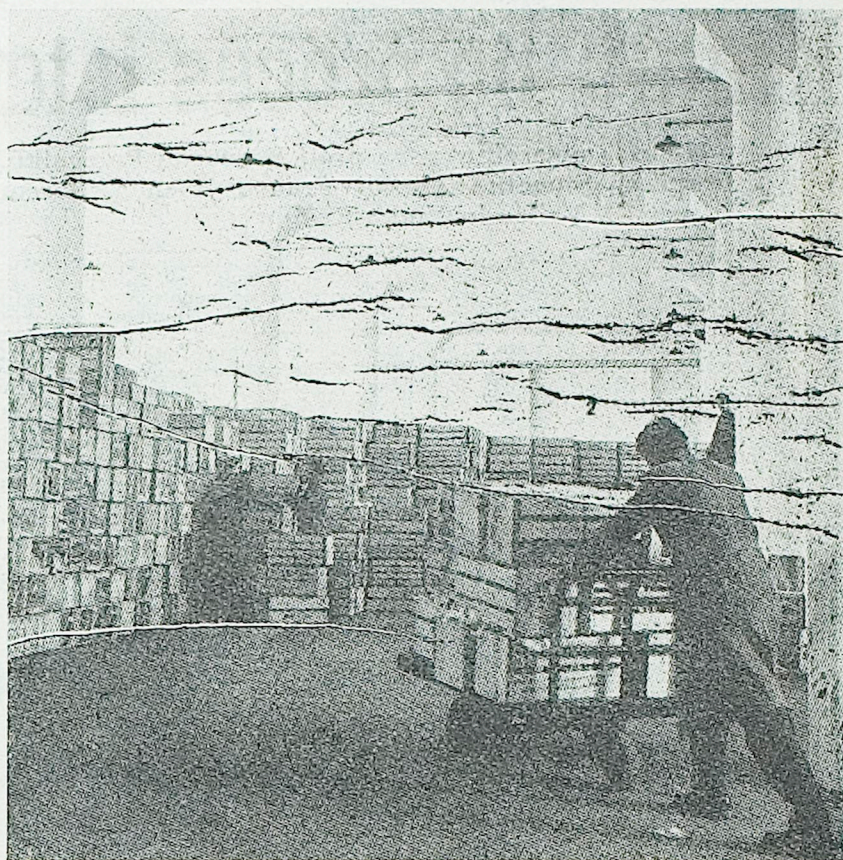
Gospodarske organizacije so uvidele, da bi bilo tudi za nje same koristno, ko bi lahko koprsko pristanišče opravilo več uslug, in če že ni na razpolago zveznih sredstev, potem je nujno, da jih nudijo one same. Iz sredstev zainteresiranih gospodarskih organizacij, republiških in lokalnih sredstev ter sredstev podjetja »Pristanišče Koper«, je sedaj zagotovljena tudi gradnja tretjega dela operativne obale.

Brž ko so odstranili najtežji problem, so začeli takoj izvajati načrt. Dosedanjemu izvajalcu gradbenih del GIP Gradis so naročili, naj pohiti z zaključnimi deli na drugem delu operativne obale, hkrati pa so dali naročilo za izdelavo betonskih blokov za gradnjo tretjega dela operativne obale. Nedo dolgo tega so že začeli z betoniranjem teh blokov. Pokli-

gali so tudi sesalni bager »Peter Klenec«, da bi začel z izkopavanjem morskega dna do ustrezne globine 10 metrov. Tudi nasip, ki bo zadrževal material, s katerim bodo zasipavali morje za novo operativno obalo, so že napravili. Skratka, vse priprave za gradnjo tretjega dela prve etape so že opravljene. Prepričani smo, da bo celotna obala I. etape že ob koncu letošnjega leta dograjena.

Na ta način bo šlo preko koprškega pristanišča za več kot četrtilijona ton blaga. To pa je tudi že osnova za rentabilno poslovanje železnice. Zaradi tako velikega prometa v koprskem pristanišču Jugoslovanskim železnicam pač ne bo treba več omahovati, ali naj bi zgradili železnico do Kopra ali ne. Gradnja takšne zveze bi bila rentabilna že sedaj, saj bi bile tako bolj izkoriščene tudi ostale železnice, ustvarjen bi bil eden glavnih pogojev za povečanje prevoza tranzitnega blaga, ki gre danes preko tujih pristanišč in po tujih železnicah.

FR-EN

Vzporedno z gradnjo pristanišča v Kopru rastejo tudi potrebne funkcionalne naprave — mehanizacija in skladišča. Na sliki: veliko skladišče na prvem delu operativne obale sprejema pravkar prispeli tovar

PRED USTANOVITVIJO OBRATNO-KOMUNALNIH ZBORNIC

Z združenimi sredstvi - večji učinek

Marsikdaj se upravičeno pritožujemo nad cenami obrtniških storitev in marsikdaj zaman iščemo v bližini obrtnika določene stroke. Da bi takšno stanje vsaj delno odpravili, so se v zadnjem času pojavile poleg družbenih in zasebnih obrtnih obratov v središčih koprškega okraja tudi uslužnostne obrtne delavnice stanovanjskih skupnosti. Le te postavljajo nižje cene, ker so pač oproščene nekaterih dajatev, vendar je njihovo delo v marsičem pomanjkljivo.

Sedaj pa je v razpravi osnutek o ustanovitvi okrajnih obrtno-komunalnih zbornic, ki bodo imele bogat program dela. Predvsem bodo poskrbele za združevanje sorodnih strok, da bi lažje dosegli smotno izkoriščanje osnovnih sredstev, in ustanav-

ljanje sodobnih obrtnih centrov uslužnostnega značaja. Združitev več obrtnih delavnic v eno bo omogočila razširitev dela in pocenitev storitev. Sedanji obrtni obrati, ki jih je v našem okraju 947, od teh le 272 v družbenem sektorju, zaposlujejo sicer 3965 obrtnih delavcev, ki pa imajo dokaj pomanjkljivo in zastarelo orodje. Razen tega so tudi cene reprodukcije materiala sorazmerno visoke, vendar če upoštevamo vse to, šestkrat ne moremo razumeti, čemu so obrtniške usluge drage.

Dogodilo se je, da so hoteli krojači v obalnih občinah kar čez noč uveljaviti nove tarife. Obrtna zbornica za okraj Koper je takoj posredovala in predlagala tri kategorije izdelave: ročno, delno ročno in strojno izdelavo. Tako bi se lahko vsak potrošnik odločil za tip izdelave po različni ceni. Za otroke do 10. leta starosti bi veljal popust 50 odstotkov, do 14. leta pa 25 odstotkov od normalne cene.

Uslužnostne obrtne delavnice stanovanjskih skupnosti se močno uveljavljajo, vendar pa imajo težave zaradi pomanjkanja strokovnega kadra in šibke opreme. Prav zaradi tega nameravajo ustanoviti v Sežani obrtni center, v katerem bi se združila obrtna podjetja posameznih strok v eno, v Piranu bi to vprašanje uredili v sklopu komunalne dejavnosti, a v Postojni je pobudnik stanovanjska skupnost, ki je že odkupila primerne poslovne prostore za avtomatizirano, kovaško in ključavničarsko stroko.

Razumljivo je, da bodo morali tudi občinski ljudski odbori nuditi več sredstev, kot so jih doslej, za uredi-

tev prostorov obrtnih središč. To vprašanje je na dnevnem redu že nekaj let, vendar do izboljšanja sedanjega stanja v obrtništvu je še dolga pot. Pri tem bo potrebno tudi razmisлити o realnejši obdavčitvi obrtnikov, ker v nekaterih občinah plačujejo obrtniki tako visoke dajatve, da odpovedujejo obrti, se celo izselijo iz okraja in nimajo volje, da bi izučili vajence. Res da je sedaj 574 vajencev, toda v glavnem so to vajenci kovinarske stroke, primanjkuje pa bodočih čevljarjev. Toda o tem vprašanju prihodnjic.

»POKAŽI, KAJ ZNAŠ« PRED PACIENTI

Občinski komite LMS v Sežani je v soboto 18. t. m. organiziral v bolnišnici TBC v Sežani prireditev pod naslovom »Pokaži, kaj znaš!«

Nastopilo je lepo število pevcev in recitatorjev, program pa so popestrile še mladinke iz Tovarne pletenin z narodnimi plesi. Komisija, ki je ocenjevala popevke, je dala prvo priznanje in nagrado enajstletnemu Branimiru Mimici iz Sežane, drugo mesto je zasedel Danilo Krt iz Divače, tretje pa Lavra Penko in Jože Žigon (duet), oba iz Telekomunikacij.

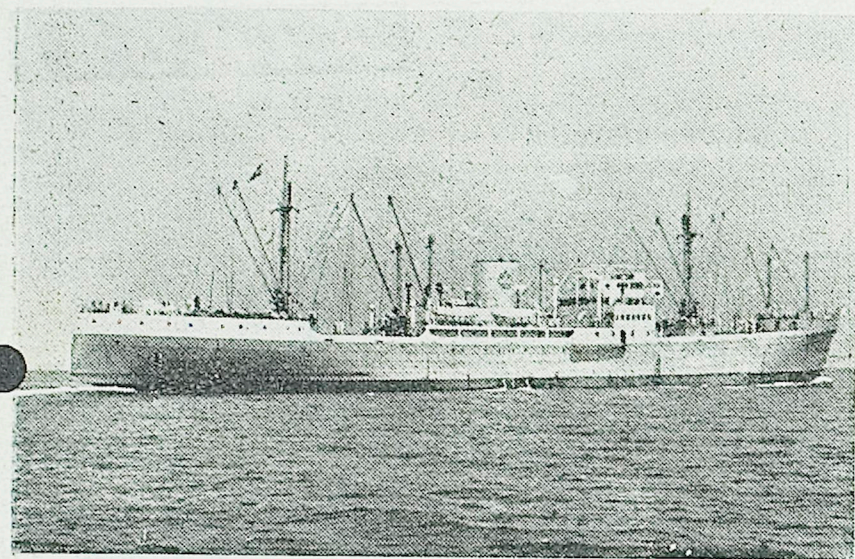
-er

Več pozornosti preprečevanju gozdnih požarov

Gasilsko društvo v Podgradu, ki šteje 30 aktivnih in 15 podpornih članov, je imelo preteklo soboto redni letni občni zbor, na katerem so ugotovili, da je društvo v preteklem letu uspešno delovalo. Imeli so redne gasilske vaje in sodelovali pri gašenju požarov. Razen tega so se člani udeleževali tudi v kulturno prosvetnem delu, zlasti pri godbi na

pihala. Prav tako so prevzeli nekatere obveznosti v programu proslave 20. obletnice vstaje naših narodov. V društvo je bilo sprejetih 10 novih članov - mladincev. V razpravi o požarno varnostni službi so grajali pasivnost prebivalstva pri gašenju gozdnih požarov, ki je večinoma prepuščeno samo gasilec. Prav na tem področju, kjer se v poletnem času pogosto pojavljajo požari na pogozdenih površinah, je nujno potrebno reševati skromne gozdne zaloge, pri čemer je zainteresirano vse prebivalstvo. Malomaren odnos do tega kažejo zlasti kmetje na sosednji hrvatski strani. Podgrajskim gasilec primanjkuje delovnih oblek in še nekaj gasilskega orodja in bodo skušali v letošnjem letu to pomanjkljivost odpraviti. Izvolili so nov devetčlanski odbor društva in tričlanski nadzorni odbor. Za novega predsednika je bil izvoljen Rudolf Dekleva. Na občnem zboru gasilskega društva v Matejri so obravnavali podobne zadeve in sklenili, da bodo povečali število aktivnega članstva in še bolj disciplinirano izvajali redne gasilske vaje, da bi se člani čimbolj usposobili za to humano službo.

J. Z.

Motorna ladja »Bohinj«, ena izmed trojčice BBB, ki vzdržujejo redno zvezo z ZDA na linijski progi Koper-New York

Tudi na zibajočih tleh trdna načela

Navada je, da se člani te ali one organizacije podjetja oziroma ustanove sestanejo v svojih delovnih prostorih k analizi dela. Tak sestanek v tovarniški dvorani ali sejni sobi ni prav nič presenetljiv za kontinentalca, ki naj bo varen trdnih tal pod seboj. Nekoliko drugačen občutek pa ima, če prisostvuje sestanku mornarjev na zibajoči se ladji in prisluhne prav po mornarsko živahni razpravi o tisočerihih problemih, na katere kot kontinentalci niti ne pomisli.

Tudi na ladjah so te dni par-

tijske konference z običajnim dnevnim redom. Vendar pa se njihova razprava bistveno razlikuje od razprav v tovarnah in ustanovah. Tako imajo sedaj takšne konference vse osnovne organizacije na ladjah Splošne plovbe Piran: Bled nekje ob ameriški obali, Bovec na Atlantiku, Korotan, Piran, Pohorje in Rog v bližini Japonske, Bohinj pa jo je imel prejšnji teden v piranskem zalivu.

Osnovna tema teh partijskih konferenc je vloga in mesto komunistov v maloštevilnem kolektivu, ki je po več tednov odrezan od domovine in mora kot samostojna obračunska enota tehtno premisliti, kako bo čimbolj rentabilna, kako bo gojila kar najboljše medsebojne stike in v tu-

jih deželah vzgledno predstavljala našo socialistično domovino.

O vseh teh številnih vprašanjih so govorili tudi mornarji preko-oceanske ladje Bohinj. Med razpravo so dali vrsto predlogov za izboljšanje partijskega dela, katerega ena izmed osnovnih nalog je pomoč ladijskemu in sindikalnemu odboru ter komandnemu kadru pri vzdrževanju discipline in v družbeno političnem udeleževanju.

Pestri so taki sestanki in konference. V njih se odraža neobičajen način življenja mornarjev — prijeten in težak. Poln najrazličnejših odgovornosti in odnosov do dela, kot jih težko zasledimo v kontinentalnih gospodarskih organizacijah. Ti ljudje so veliko bolj zainteresirani nad uspehi svojega dela in vzradostijo se, ko v domači luknji dobijo živ stik s svojimi ljudmi, z upravo podjetja in vodstvi političnih organizacij.

(sič)

BIHAC je 21. februarja odplula iz Foweya
 BLED je 18. februarja priplula v New York
 BOHINJ je odplula iz Pirana, kjer je bila v popravilu, 20. februarja na Reko, kjer ostane do 26. februarja
 BOVEC je 15. februarja odplula iz New Yorka proti domu
 DUBROVNIK je 17. februarja odplula iz Benetk
 GORANKA je 16. februarja priplula v Bombay, kjer razklada tovar
 GORENJSKA je prispela 18. februarja domov
 KOROTAN razklada tovar v Moji
 LJUBLJANA je 20. februarja odplula iz Suchoi Limana proti Jugoslaviji
 MARTIN KRPAJ je 17. februarja odplula iz Trogira v Senj, kjer naklada tovar
 PIRAN naklada v New Orleansu za Moji in Yokohamo
 POHORJE je 15. februarja priplula v Moji, kjer razklada tovar
 ROG je na poti na Japonsko in prispel 27. februarja v Niigato
 TRBOVLJE je 17. februarja odplula iz San Diega za Sredozemlje
 ZELENIGORA je 15. februarja plula skozi Bospor in Dardanele na poti domov

Pustne prireditve so tudi v Postojni vsako leto bolj vesele in pestre. Na sliki je skupina postojnskih mask, ki po končanih karnevalskih slovesnostih minuli teden v sredo pokopujejo Pusta

Kmalu bo proces leta

Te dni v Kopru sodna obravnava proti Bernardu Potočniku, Vinku Bernotu, Stanetu Zrimcu, Francu Rozinu, Borisu Valiču in Vinku Erzenu

Oddelek za notranje zadeve OLO Koper je končal preiskavo in izročil Okrožnemu sodišču v obravnavo ljudi, ki so na račun svojega osebnega okoriščenja povzročili družbi občutno škodo. Gre za Vinka Bernota, bivšega direktorja gostinskega podjetja Turist v Ankaranu, njegovega pomočnika Stanka Zrimca, bivšega direktorja Zavoda za stanovanjsko izgradnjo v Kopru Franca Rozina, gradbenega tehnika pri tem Zavodu Borisa Valiča, bivšega direktorja podružnice Jugoslovanske investicijske banke v Kopru Bernarda Potočnika in zasebnega obrtnika-elektroinstalaterja Vinka Erzena. Razen tega so imenovani zlorabljali svoj službeni položaj in z nevestnim poslovanjem prizadejali skupnosti znatno gospodarsko škodo.

Tako sta Vinko Bernot in Stane Zrimec poslovala skrajno neodgovorno, sklepala škodljive pogodbe s tujino, omogočala posameznikom prejemanje večjih vsot denarja za »honorarno« delo, nesmotno izkoriščala prejeta investicijska sredstva in s tem omogočila veliko osebno okoriščenje ter s tem povzročila podjetju Turist več desetmilijsko škodo.

Bernard Potočnik je kot »honorarno« zaposlen na raznih mestih in kot član komisije za oddajo del s »skrbnim« delom omogočal oddajo obrtniških del takim ljudem, ki so mu te »usluge« dobro plačali. Tako je prejel na ta račun več sto tisoč dinarjev podkupnine, na podoben način pa si je pridobil znatne premoženjske koristi tudi drugod.

Fran Rozin je prav tako prejemal večje vsote denarja za svoje »honorarno« delo. S pomočjo podrejenega Borisa Valiča je izdajal razne lažne listine za prikrievanje nepošteno izplačanega denarja, s čimer sta ogroževala družbo za okrog dva milijona dinarjev. S takšnim poslovanjem sta omogočila tudi drugim, da si pridobijo nezasluzene premoženjske koristi.

Vsi prednji so obrtniku Vinku Erzenu omogočili, da je na nezakonit

način dobil v izvedbo večja elektroinstalaterska dela, pri katerih mu je bilo mogoče na nepošten način priti do več milijonov dinarjev. Zračunaval je večje količine materiala, kot pa ga je v resnici porabil, vgrajeval je material slabše kakovosti in ga zaračunaval kot boljšega. Tako pridobil denar je nato delil s soobdolženici na tem procesu, računajoč seveda, da bo preko njih tudi vnaprej dobival delo in se pri tem skupaj z njimi še nadalje okoriščal na račun družbe.

Ta družba pa je vsem skupaj prišla na sled in bodo morali kmalu odgovarjati pred ljudskim sodiščem za svoje nepošteno delo. O poteku razprave bomo še poročali.

Dokončujemo kanalizacijo

Prejšnji teden je podjetje »Slovenija-cesta« začelo z deli za dokončanje portoroške kanalizacije. Kakor je znano, so bile lani položene glavne cevi za novo kanalizacijo od »Vesne« do centra Portoroža in od skladišča »Solina« proti hotelu »Central«. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev in pa zaradi nastopajoče sezone so dela nato prekinili, zdaj pa bodo dokončali vmesni odsek od centra Portoroža mimo hotela »Central«. V kolikor bodo vremenske razmere količjak ugodne, bodo ta dela zaključena v 4 tednih, tako da bo mogoč še pred prihodom prvih letošnjih skupin inozemskih turistov konec marca stoviti tudi na novo asfaltirano cestišče.

Julc

Pismi uredništvu

ODNOS PA TAK!

Lepa beseda lepo mesto najde, pravi slovenski pregovor, vendar sem se ondan prepričal, da je ta lepa navada povsem tuja računovodji obrtnega podjetja »Kruh« v Kopru. Za obrat družbene prehrane »Sloga« v Kopru sem namreč prišel pred dnevi na upravo pekarnice primerjat krušne dobavnice z računom ter mi je uslužbenka tega podjetja z razumevanjem posredovala zaproseno preverjanje. Zadeva bi bila najlepše urejena, če se ne bi vmešal v pogovor tovariš računovodja, ki mi je z ostrimi besedami povedal, da naj da naš pobrat družbene prehrane honorarnega uslužbenca, da bo pisal številke dobavnice na račune. Da bi še bolj podaril svojo avtoriteto, mi je zagrozil, da nam bodo določili za dovoz kruha dva dinarja pribitka, čeprav gre za največ 500 metrov oddaljeno dostavno mesto. Vsekakor si podjetje »Kruh« s takim načinom poslovanja, ki bi dejansko prizadelo naše abonente, ne bo pridobilo ugleda socialističnega obrata.

Upravnik menze »Sloga«

KADAR V HRPELJAH ZMANJKA VODE

Zaradi zastarelih in iztrošenih vodovodnih naprav, ki so na področju hrpeljske občine pod upravo Istrskega vodovoda, se v zadnjem času vedno pogostejše dogaja, da naselja, ki se oskrbujejo z vodo iz glavnega cevovoda, ostanejo brez vode. Ta pojav

V OBČINI HRPELJE POJEDO MALO MESA

Veterinarsko letno poročilo s področja hrpeljske občine pravi, da je v vseh klavnicah v občini bilo lani poklanih 952 glav živine. Sem štejejo tudi prašiče in ovce. Zasilnih zakolov je bilo 25. Skupna teža živali v zaklanem stanju je znašala 160.153 kilogramov. Na enega prebivalca bi potencialno prišlo komaj okrog 20 kilogramov mesa na leto. To količino pa zmanjšuje še dejstvo, da je bilo veliko mesa prenesenega v Trst. V občini je okrog 4.500 glav goveje živine. Praščev so našli okrog 2.000, konj pa 288. Ovčereja iz leta v leto vidno pada. V vsej občini je danes komaj 300 do 400 ovac. Predvidevajo obnovo ovčereje. Leta 1960 je bilo s tega področja prodanih v druge kraje 360 glav plemenske živine. Umetno osemenjenih je bilo 1.576 plemenic. Zdravljenih je bilo 91 goved, 13 konj in 202 svinji. Preventivna cepljenja zoper steklino, rdečico, kokoško kugo, tuberkulozo itd. so bila opravljena pravočasno, zaradi česar ni bilo evidenc živinskih bolezni Veterinarska služba kljub veliki obremenjenosti in težkemu terenu deluje požrtvovalno in zelo vestno.

J. Ž.

Upravni odbor Vzgojnega zavoda Elvire Vatovec v Strunjanu razpisuje delovno mesto

GOSPODARJA

Pogoji: znanje mizarstva in vrtnarstva. Stanovanje v zavodu. Nastop službe 1. marca 1961 ali po dogovoru.

ČASTITLJIV JUBILEJ

Te dni sta praznovala zakonca Stenčar iz Kala pri Pivki 60. obletnico poroke. V imenu vseh učiteljev, ki smo službovali na Kalu, želim prijetno dožnrost, da jima iskreno čestitam in se jim za vse zahvalim. Pri njihju smo našli vsi svoj drugi dom. Pri njihju so našli otroci učiteljev v svoji predšolski dobi varen in prijeten kotiček. Oče Stenčar pa je s svojim

obsežnim znanjem in s svojimi bogatimi izkušnjami zelo spoštovan vaši oči. S svojim pripovedovanjem je bogatilo moje delo in seznanil mene in učence o našem kraju v preteklosti.

V jeseni njunega življenja jima želimo vsi, ki ju poznamo, še mnogo sončnih dni.

ANGELA BARBO

IZ ILIRSKÉ BISTRICE

Komisija za družbeno uveljavljanje žena pri Občinskem odboru SZDL v Ilirski Bistrici se je zbrala na svojem prvem posvetu, da napravi načrt dela za leto, v katerem praznujemo 20-letnico vstaje.

Komisija je prišla za delo na praviem koncu, saj je za začetek pretresla najprej, kako bi najlepše praznovali Dan žene.

Program dela je naslednji:

1. na večer pred 8. marcem bomo priredili v Ilirski Bistrici in v vaseh Jelšane, Novokračine, Zabiče, Knežak in Prem akademijo;
2. pri Občinskem odboru SZDL bomo priredili sprejem najzaslužnejših žena naše občine;
3. obiskali bomo pripadnike JLA, otroke v otroškem vrtcu in gospodarske organizacije;
4. v tednu pred 8. marcem bomo na vseh Solah naše občine posvetile eno uro našim naprednim ženi;
5. obiskali bomo zaslužne žene na terenu in se z njimi pogovorile o vseh prečeh vprašanjih.

Milijoni za stanovanja

(Nadaljevanje s 3. strani)

nje leto le 11.400.000 dinarjev, ker mora imeti sklad obvezno rezervno za minulo leto v znesku 3,6 milijona dinarjev.

V Piranu in njegovi okolici pa imajo zaradi pomanjkanja primernega zazidalnega terena nemožnost težav. Težišče novih stanovanjskih gradenj so zato usmerili na hr' b za starinskim obzidjem in zato so lahko izkoristili 101 milijon dinarjev lastnega sklada in 52 milijonov dinarjev iz republiškega sklada. Rezultat: 58 novih sodobnih stanovanj.

Program gradenj v letošnjem letu je še bolj obsežen. K predvidenim 119 milijonom lastnih sredstev bodo dodali še 50 milijonov dinarjev soudeležbe gospodarskih organizacij, da bi lahko dogradili 60 stanovanjskih enot.

Tudi Izola ne zaostaja za Piranom. Skoraj 66-odstotna udeležba podjetij pri vseh stanovanjskih novogradnjah potrjuje njihovo željo, da bi kar najbolj omilili stanovanjsko stisko.

Iz občinskega stanovanjskega sklada so lani izplačali 145 milijonov dinarjev, od tega 109 milijonov za stanovanjsko gradnjo, drugo pa za ureditev raznih komunalnih naprav. Letos nameravajo graditi približno 40 stanovanj in te dni so že razpisali natečaj za posojila, ki so namenjena dograditvi stanovanjskih hiš v višini 10 milijonov dinarjev.

Priprave na Titovo štafeto

Mladina našega okraja je že začela s pripravami za izvedbo letošnje Titove štafete, ki bo letos potekala predvsem v znamenju prijateljstva in bratstva med madoninimi sosednjimi republikami Slovenije in Hrvaške.

Radio KOPER

POROČILA so vsak dan ob 7,30, 13,30 in 15,00.

GLASBA ZA DOBRO JUTRO je vsak dan (razen nedelje) ob 7,15 in 7,35. NEDELJA, 26. februarja: 8,00 Domače novice — 8,05 Kmetijska oddaja — 8,10 Plan kmetijskih posestev — 8,15 Novi organi upravljanja v zadrugah — Na telefonu 119 — 8,30 Za dobro jutro — 9,00 Naša reportaža: »Velika dela prihodnjih petih let« — 9,15 Zabavni zvoki — 9,45 Poje Marjana Deržaj — 10,30 Sosedni kraji in ljudje — 10,40 Glasba po željah.

PONEDELJEK, 27. februarja: 13,40 Odlomki iz oper — 14,30 Ponedeljkov športni pregled — 15,10 Zabavna rodne — 15,30 Slovenske narodne.

TOREK, 28. februarja: 13,40 V zabavnem ritmu — 14,00 S popevkami doma in na tujem — 14,30 Sro in življenje: »V folklornih krožkih« — 15,30 Tečaj italijanskega jezika — XXXVIII. lekcija.

SREDA, 1. marca — 7,45 Tečaj italijanskega jezika (Ponov. XXXVII. lekcije) — 13,40 Igrajo mali ansambli — 14,00 Narodne pesmi in pleši — 14,30 Kulturni obzorja: »Klubiško življenje v Smarjah« — 14,40 Parada plošč — 15,10 Zabavna glasba — 15,30 Poje moški zbor »Svoboda« iz Ilirske Bistrice p. v. Alojzija Bošnjanića.

ČETRTEK, 2. marca: 14,00 Glasba po željah — 14,30 Pogovor z volivci — 14,40 Glasba po željah (II. del) — 15,10 Zabavna glasba — 15,30 Tečaj italijanskega jezika (XXXIX. lekcija).

Kino

KOPER: 24., 25. in 26. februarja ameriški barvni cinemascope film AVTOBUSNA POSTAJA; 27. in 28. februarja nemški film PRFOKS.

IZOLA: 24. februarja nemški film KAPETAN IZ KEPENIGA; 25. in 26. februarja italijansko-francoski cinemascope film NOCI LUCREZIE BORGIE; 27. in 28. februarja nemški film JAZZ, LJUBEZEN IN PESEMI.

SEŽANA: 24. februarja ob 20 ameriški film BENI GUDMAN; 25. in 26. februarja ob 15, 17 in 20 ameriški film BOBI DIK; 28. februarja in 1. marca ob 20. ameriški film BEG V VERIGAH; 2. marca ob 20 francoski film SLABE ZENE.

POSTOJNA: 24. februarja italijanski film VOLARE; 25. in 26. februarja ameriški film BEG V OKOVIH; 28. februarja in 1. marca japonski barvni film MOZ Z RIKSO; 2. marca češki barvni film LABAKAN.

PIVKA: 25. in 26. februarja mehiški film NE OPOREKAM SVOJE PRETEKLOSTI; 1. marca nemški film LISI.

PIRAN: 24. februarja jugoslovansko-italijanski barvni cinemascope film NEVIHTA; 25. februarja sovjetski barvni film DAMA S PSIČKOM; 26. in 27. februarja francoski barvni cinemascope film NOTREDAMSKI ZVONAR; 28. februarja francoski vstavistion film TAKSI IN PRIKOLICA; 2. marca: GARIBALDI — DNEVNIK ANE FRANK, ameriški barvni cinemascope film.

PORTOROŽ: 24. februarja sovjetski barvni film DAMA S PSIČKOM; 25. februarja francoski barvni cinemascope film NOTREDAMSKI ZVONAR; 26. februarja domači barvni cinemascope film NEVIHTA; 27. februarja francoski vstavistion film TAKSI IN PRIKOLICA; 28. februarja francoski barvni film PRERISKA ULICA; 2. marca amer.-jap. barv. cinemascope film SMRT NA PACIFIKU.

Mali oglasi

SIVALNE STROJE »SINGER« — najnovejših modelov in tudi že rabljene, vendar v odličnem stanju, vam nudi po najnižjih cenah firma COSULLI-Trst, Ulica Manzoni 4.

ZAMENJAM lepo dvosobno družinsko stanovanje v Ilirski Bistrici za enako v Izoli ali Kopru. Naslov v upravi lista.

Gostnisko podjetje Hotel »Javornik«, Postojna razpisuje mesto računovodje. Plača po tarifnem pravilniku ali dogovoru. Nastop službe takoj ali 1. aprila 1961.

GARAŽNA VRATA 2 x 2 m² proda Habicht, Koper, Velika vrata 20.

PRODAM ŠIVALNI STROJ »SINGER«, s priborom (za entlanje itd.). Ogled med 16. in 17. uro. Melé, Semečela, blok 8/II.

Radio KOPER

Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Rastko Bradak. Izdaja vsak petek. Izdaja: CZP Primorski tisk Koper. Uredništvo in uradna v Kopru, Canlarjeva 1. telefon 170. Posameznik 500 din. Letna naročnina 5000 din. Za tujino 1300 dinarjev ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 002-70-1-121. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Tisk in kliseji tiskarna CZP »Primorski tisk«.

PRVA FINALNA TEKMA
ZA »ZIMSKI POKAL SVOBODNE ISTRE«NK Rudar (Labin) - NK Izola
6:0 (2:0)

V Labinu se je pred okoli 600 gledalci odigrala prva finalna tekma med NK Rudarjem in NK Izola. Igrišče je bilo idealno za igro, vreme pa zelo lepo, sončno.

Sodniku Jeremiću iz Pule sta se moštvi predstavili v naslednjih postavah:

NK RUDAR: Rajković, Bulešić, Tenčić, Rabac, Zahtila, Čekada, Šumberac I., Jocić, Miletić, Šumberac II., Stemberger.

NK Izola: Lesjak, Babić, Novak, Kovačić I., Bera, Sosić, Kovačić M., Milosavljević, Markežan, Muzević, Božić (Černe).

Začetni udarec so izvedli domačini in takoj krenili v srdit napad. Že v 3. minuti je Novak grobo zrušil Miletića v kazenskem prostoru in sodnik je energično prisodil enajstmetrovko. Najtežjo kazen je izvedel Miletić, a Lesjak je z lepo parado uspešno posredoval in žogo odbil v polje. Pritisk pa ni ponehal in že v 5. minuti je Miletić preigral obrambo še neodločenega Bere, ki je slabo ocenil let žoge, ter poleg presenečenega vratarja potresel mrežo — 1:0. Takoj po prejetem голу smo

opazili, da Izolčani le s težavo zadržujejo ostre napade domačinov z željo, da bi dosegli čim manjši poraz. Toda že v 24. minuti je bil zopet uspešen Miletić. Izkoristil je nespornost obrambe in povečal rezultat na 2:0. Po drugem голу se je igra prenesla na sredino igrišča in do konca prvega polčasa se je odvijala z občasnimi obojestranskimi nanadi.

V začetku drugega polčasa se je začel nov val Rudarjevih napadov. Že v 47. minuti je Šumberac II. dosegel tretji gol, ko je Lesjak odbil oster strel Miletića v vratnico, od katere se je žoga odbila — 3:0. Samo tri minute kasneje je Šumberac I. zvišal rezultat na 4:0. Gledalci se niso niti oddahnili, ko je komaj dve minuti kasneje Stemberger povečal rezultat na 5:0. Gostje so bili zbežani in niso bili zmožni nuditi odpora. Že v 60. minuti je bil ponovno uspešen Šumberac II. z nizkim strelom v levi kot in dosegel končni rezultat 6:0. Domačini so se s tem rezultatom zadovoljili in začeli igrati umirjeno, kar je Izolčane potegnilo v

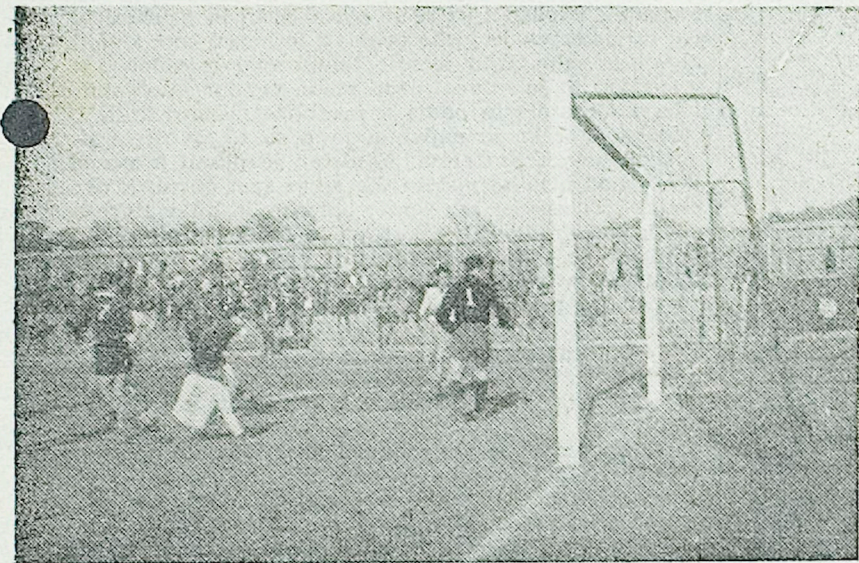
Najboljši igralec NK Rudarja iz Labina je bil Miletić

napad za zboljšanje rezultata. V 65. minuti so nevarno prodrli, toda neodločni Bera ni izkoristil priložnosti. Isti igralec je v 71. minuti izvedel prosti strel preko žvega zidu, toda vratar je žogo odbil. Ista slika se je ponovila tudi v 80. minuti, ko je vratar odbil žogo v kot, ki pa je ostal neizkoriščen. Najlepšo priložnost je imel v 84. minuti Muzević, ko je preigral celo obrambo in ostro streljal tik vratnice v aut.

Sodnik Jeremić iz Pule je sodil odlično — brez napake. Od igralcev Izole lahko pohvalimo Markežana, Sosića in Bero, dočim je vratar Lesjak kriv za dva prejeta gola. Domačini so tehnično zgrajeno moštvo, ki imajo poleg homogenosti tudi odlično borbenost, kondicijo in brzino. Boljši od ostalih so bili Čekada, Miletić in Zahtila.

Vredno je omeniti, da je imela Izola več kot polovico igralcev bolnih in poškodovanih, vendar koprška nogometna podzveža — ljubljanski uravne kluba — ni dovolila preložitve tekme in je moral klubski zdravnik dr. Dečko na samem igrišču nuditi pomoč že prej poškodovanim igralcem. AGFA

BERITE IN ŠIRITE
»SLOVENSKI JADRAN«

Z nogometne tekme med NK Rudar iz Labina in NK Izola minulo nedeljo v Labinu: položaj, iz katerega je bil dosežen gol

PRIJATELJSKO SREČANJE LJUBLJANČANOV S KOPRSKIMI NOGOMETASI

NK Triglav (Ljubljana) - NK Tomos 7:2 (4:1)

Strelci: v 9. minuti Cuban (1:0), v 14. minuti Cuban (2:0), v 25. minuti Lukič (2:1), v 27. minuti Brezigar (3:1), v 35. minuti Kranjc (4:1), v drugem polčasu v 2. minuti Virant (5:1), v 21. minuti Virant (6:1), v 22. minuti Limo (7:1) in v 23. minuti Pogačnik (7:2).

Tekma se je začela v nenavadnem tempu. Eno moštvo je takoj pokazalo svojo nadmoč in da se ne želi spuštiti v odprto borbo. Vso igro je gradilo na naključje. NK Tomos je celo svojo udarno silo potegnil v obrambo in je bil napad prepusten posameznim prodorom, ki bi utegnili spremeniti rezultat.

Ko je Cuban že v 14. minuti povečal rezultat na 2:0, se je NK Tomos odločil zaprti igro in začel napad, tudi zaradi dejstva, da Ljubljani niso bili tako nevarni, kot jih kaže njihova premoč v slovenskem merilu. Plod tega odgovora NK Tomos je bil najlepši gol tekme v 25. minuti, ki ga je dosegel Lukič s kratnim strelom v desni kot iz 20 metrov. Čeprav so Koprčani znižali rezultat, ni bilo videti, da bi resneje ogrozili vrata nasprotnika. Zato so se naprej igrali na eno karto — presenečenje in nepričakovani strel. Toda večja tehnika in brzina sta dali svoje — do konca polčasa se je mreža Koprčanov še dvakrat potresla.

Vse upe NK Tomos za boljši rezultat, že v 2. minuti pokvaril Virant, ko je povečal rezultat na 5:1. Nato je igra dolgo potekala po sredini igrišča, nakar so gledalci v prvih treh minutah videli tri zadetke — dva za NK Triglav in Pogačnikov začetek za NK Tomos. Do konca je tekma potekala v premoči gostov, vendar se rezultat ni spremenil.

Ce analiziramo igro NK Tomos, lahko ugotovimo, da je bil napad dovolj prodoren, medtem ko je bila srednja vrsta najbolj košljiva del moštva. Stranski krilci so se orientirali predvsem na obrambo, manj pozornosti pa so posvetili povezavi z napadom. Srednji krilci Vidaković je bil dober, toda skrajno neresen. NK Tomos postal vigrano moštvo, je nujno, da te napake odpravi.

Sodnik je sodil tekmo negotovo. Gostom je večkrat spregledal napake, prednosti sploh ni upošteval. Sojenje je bilo prej slabo kot dobro.

Po tekmi sta nam trenerja NK Triglav, Tadić in Hočvar, ljubezljivo odgovorila na nekaj vprašanj.

Od drugod ni prišel nihče in razpolagamo z naslednjimi igralci: vratarji — Novak, Mozetič, Babnik; branilci — Medved, Alajbegović, Udovič, Klancišar, Krilci — Jalševac, Plavšić, Berginc, Bečić, Srbi; napadalci — Virant, Brezigar, Vavpetić, Cuban, Velkavrh, Kranjc, Kitić, Limo, Babić.

Čitalcem »Slovenskega Jadrana«

Velkavrh, Berginc, NK TRIGLAV, Babić, Udovič, Alajbegović, Klancišar, Krilci, Plavšić, Berginc, Bečić, Srbi, Virant, Brezigar, Vavpetić, Cuban, Velkavrh, Kranjc, Kitić, Limo, Babić.

Kako, da ste izbrali Koper in s tem Slov. Primorje za priprave na spomladanski del prvenstva?

Predvsem zaradi vremena. NK Tomos nam je sam ponudil svoje usluge, ki smo jih z veseljem sprejeli. Zelo smo zadovoljni in se zahvaljujemo društvu in občinstvu ki nas redno obiskuje tudi ob treningih.

Slišali smo, da bodo pristopili v vaš klub razni igralci iz drugih klubov. S katerimi igralci razpolagate?

Katere tekme, razen današnje boste med treningom še odigrali v Slovenskem Primorju?

Predvsem z NK Izola, NK Nova Gorica in če se bodo razgovori ugodno končali tudi s FK Fortitudo iz Trsta.

Glavno vprašanje, ki gotovo zanima vse — ali vam bo uspelo ostati v II. zvezni ligi?

Na to vprašanje vam ne bi mogli odgovoriti. Vsi smo optimisti, čeprav naš položaj na tabeli ni rožnat.

Tečaj za avtobusne sprevodnike

Avtoturistično podjetje »Slavnik« Koper je tudi v letošnji zimi poskrbelo za nadaljnji strokovni dvig svojega osebja. Medtem ko so bili lansko zimo v teku predvsem tečaji za izpopolnitev potrebnega strokovnega znanja vseh uslužbencev, ki delajo v turističnem sektorju podjetja, je letos organiziranih več tečajev za avtobusne sprevodnike. Obiskovalci tečajev so deležni praktičnega pouka v nemškem jeziku, razen tega na tudi spoznavanja z glavnimi geografskimi, zgodovinskimi in drugimi značilnostmi krajev, skozi katere vozijo Slavnikovi avtobusi, da bodo lahko nudili potnikom potrebne informacije med vožnjo. Posebna skrb je v tečajih posvečena učenju primerne lege vedenja tudi v trenutkih, ko nedisciplinirano potujoče občinstvo povzroča gnečo in hudo kri. Tečaje vodi tovarišica Vanda Vidmarjeva, sprevodniki pa jih obiskujejo z vso potrebno resnostjo, saj se zavedajo, da jim bo razširitev duševnega obzorja samo olajšala delo, da bodo še uspešnejši. J

RAZGOVOR O PROBLEMIH TELESNE KULTURE V POSTOJNI

Predsednik Občinskega ljudskega odbora Postojne Jože Baša in sekretar občinskega komiteja ZKS Slavko Černelič sta sprejela v soboto poročen skupino športnih in telesnovzgojnih delavcev postojnske občine, ki so bili v daljšem razgovoru seznanili z delom in problemi telesne kulture v občini. Podrobno so se pomenili o vprašanih financiranju te družbene dejavnosti ter predvsem o potrebi ureditve obstoječih športnih igrišč in zgraditve nove telovadnice v Postojni, kjer je problem športnih objektov najbolj pereč.

Na posvetu so se domenili, da bodo v Postojni začeli z deli za ureditev in razširitev mestnega športnega parka že spomladi, še bolj razveseliva pa je novica, da bodo takoj začeli s pripravi za graditve novega telovadnega doma v Postojni. (ma)

Drobne nogometne vesti

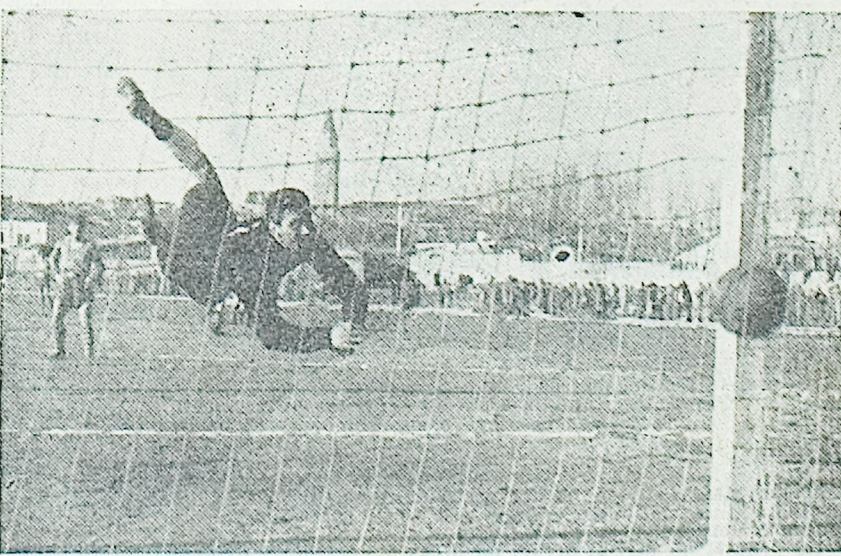
V koprskem okraju so se začeli te dni seminarji za nove nogometne sodnike. Udeležuje se jih okrog 18 kandidatov, med njimi jih je več s podeželja. Vsekakor nov uspeh aktivne koprške sodniške organizacije!

Koprski okraj je dobil novega republiškega nogometnega sodnika. To je Milan Livio iz Kopa. Praktični izpit je z uspehom opravil na nedeljski tekmi Tomos - Triglav. Čestitamo!

Redno letno skupščino piranskega Sidra so morali zaradi nepripravljenih poročil in zaradi slabe udeležbe že šestkrat odpovedati. Vsekakor slabo znamenje za odbor, prav pa bi bilo, da bi se o problemu Sidra nekoliko temeljiteje pomenili tudi občinski športni forumi!

V Podgradu se pripravljajo na ustanovitev nogometnega društva. Imenovalo se bo Iplas in unajmo, da bo deležno vse podbore tovarne in občinskih forumov!

Igralca »Tomosa« Jermaniča so kaznovali z 2-mesečno prepovedjo igranja zaradi izpada na tekmi Izola-Tomos. Čeprav smo že večkrat napisali, da je treba nešportna dejanja ostro kaznovati, pa vendar menimo, da gre pri teh stvareh ne samo za kazni, ampak tudi za kriterije. Jermaniču je bil to prvi prestop v vsej njegovi športni karieri in bi pri odmeri kazni to morali upoštevati!

Uspela parada na nedeljski tekmi med nogometnima kluboma Triglav iz Ljubljane (bivši Odred) in TOMOS na koprskem stadionu

Vihor' po Jadranu

Novi sezonski plovni red »Jadrolinije« bo vseboval senzacionalno novost. Vse bo sicer po starem, edino proglašen št. 321 in 322 se bosta bistveno razlikovali od drugih. Na teh dveh progah bo namreč prevažal domače in tuje potnike »Vihor«, druga letišča ladja v Jugoslaviji.

Letišča ladja »Vihor« je tipa »PT-50« in ima 140 sedežev za potnike ter bar-buffet. Ekonomsko hitrost 60–65 km na uro. Na Reko prispe v aprilu, v redno linijsko vožnjo pa gre že 1. maja in bo vozil vsak dan razen ob nedeljah do 31. septembra.

Iz plovnih redov, ki so bili razposlani že v tujino in so natisnjeni v različnih jezikih, posnemamo, da bo »Vihor« vsak dan dvakrat premeril progo Reka–Mali Lošinj in enkrat Reka–Rab–Reka. Skupaj cca. 570 kilometrov!

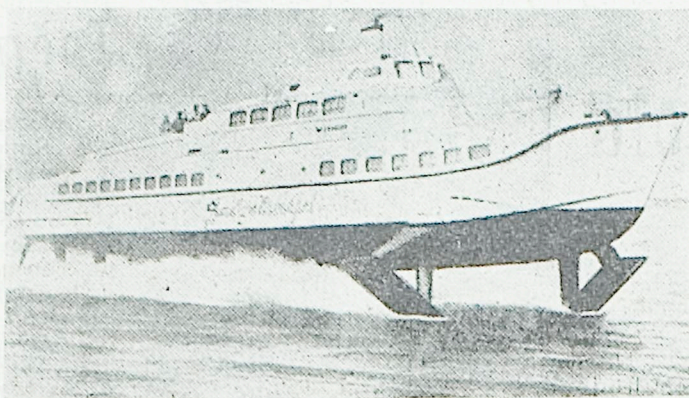
Za navedene tri vožnje na dan so bile do zdaj potrebne tri brze potniške ladje tipa »Ivan Cankar« oziroma tipa

»Trogir«. Toda brza klasična ladja potrebuje z Reke v Mali Lošinj do 5,3 ure, z Reke na Rab pa 3 ure 35 minut!

Za prevzem svoje prve letišče ladje se podjetje »Jadrolinija« temeljito pripravlja. Upravitelj stroja, ki je predviden, da bo vkrcan na »Vihorja«, je že mesec dni pri Mercedesu v Nemčiji, kjer proučuje motorje, te dni pa je šel s predvidenim poveljnikom in še enim članom posadke v Mesino, da bodo skupno prakticirali na tistih letiščnih ladjah, ki so tam v rednih progah. V vseh krajih, kjer bo »Vihor« pristajal, pa pripravljajo pristajalne mostiče, v Martinešci pa lasten servis z vsem potrebnim priborom za čiščenje in popravila letiščnih ladij.

Kakor vidimo, je bilo poleg izdatne propagande ukrenjeno vse, kar je potrebno, da bo »Vihor« nemoteno drsel po Kvarneru.

»Jadrolinija« pa ne misli ostati pri eni sami letiščni ladji. V teku so pogajanja za nadaljnje nabave.

Letišča ladja »Vihor« bo kmalu zaplula po Jadranu

POZABLJENI izumitelj

Ali veste, kaj so to prstni odtisi? Vprašanje je pravzaprav sila naivno in odveč. Kdo pa še ni videl detektivskega filma ali bral detektivskega romana, kjer ne bi najbolj zamotane zadeve odkrili prstni odtisi. Danes že otroci vedo, da ima vsak človek svoje prstne odtise in da ni dveh ljudi na vsem svetu, ki bi imela enake prstne odtise. To je danes jasno, toda ni še tako dolgo, ko so se iz tega norčevali najbolj ugledni kriminalologi.

Avtor daktiloskopije, kakor rečemo proučevanju prstnih odtisov, je bil Jugoslovian Ivan Vučetić. Rodil se je na Hrvatskem in se izselil v Argentino. V La Plati je stopil v kriminalistično službo in se je ukvarjal z mislijo, kako bi lahko zločince odkrila že

najneznatnejša nepredvidnost. Ukvarjali se je začel s proučevanjem prstnih odtisov. Vendar ni bilo človeka, ki se ne bi posmeval njegovim zamislim.

Do veljave mu je pripomoglo skoraj golo naključje. Blizu La Plate se je zgodil krvav zločin. Nekega dne je prišel na poilejlo vsa zbegana mati in povedala, da je našla doma v postelji svoja otroka zaklana. Rekla je, da se ji je hotel na ta način najbrž maskeževati neki snubec, ki ga je bila zavrnila. Fanta so aretirali in ker ni ničesar priznal, so ga tako pretepli, da se je vdal in povedal, da je morilec on. Hoteli so ga že obesiti, ko se je zgodilo nekaj nenavadnega. Na kraj zločina sta prišla iz La Plate policijski komisar in mladi Ivan Vučetić. Hišo so med tem časom že ocedili. Postelje in rjuhe so zažgali, stene pa prebelili. Vučetić ni obupal. Pregledal je vsak centimeter poda in oken in naposled našel na vratnih podbojih odtis palca. Izkazalo se je, da je otroka umorila lastna mati. Kljub tako jasnemu in znanstvenemu dokazu pa je minilo še precej časa, preden so njegovo idejo sprejeli tudi drugi. Kakor večina izumiteljev, je tudi on umrl reven, pozabljen in zapuščen.

SALOMONSKA REŠITEV

Brazilsko mesto Araquara se je zaradi pomanjkanja denarja nenadoma znašlo pred odločitvijo, da ustavi izplačilo vseh podpor ali pa da se odpoje čiščenju cest. Toda mesto ima nadvse domiselnega župana, ki je našel naravnost Salomonsko rešitev. Vsem, ki so dobivali podporo, je naročil, da morajo vsak dan pč dve uri pometati ceste. Od takrat je mesto Araquara čisto kot nikoli poprej.

OBLEKA BODOČNOSTI

Skupina sovjetskih znanstvenikov je napravila obleko za človeka, ki bo živel v bodočnosti. Obleka je krojena iz »plastične pene« in bo varna pred kakršnimkoli sevanjem in pred kakršnimkoli temperaturnimi izpremembami. Šivanka, šivalni stroj in škarje bodo tedaj lahko postali muzejski predmeti, zakaj blago bodo lahko krojile elektronske škarje in bo robove možno spajati med seboj z električnim kladivom.

ZAKON JE ZAKON

Bržkone se še spominjate filma s takšnim naslovom, v katerem je imel glavno vlogo Fernandel. V njem je igral dobrodušnega policaja. Nedolgo tega pa je nastopil Fernandel v prav nasprotni vlogi, vendar ne v filmu, marveč v življenju. V Milanu je napravil hujši prometni prekršek. Policaj je zažvižgal in znani igralec je moral pokazati svoje dokumente. Nikakršni ugovori niso zalegli. »Zakon je zakon«, je rekel policaj. Najbrž je tudi on gledal film.

KROKODILSKI IZPIT

V malajski državi Ipoh so bile pred nedavnimi volitve v parlament. Preden pa so šli kandidati pred volivce, so morali dokazati svoje poštenje in politično zrelost. Morali so preplaviti reko, v kateri kar mrgoli krokodilov. Ljudsko izročilo namreč pravi, da bodo krokodili požrli le nepoštenne kandidate, medtem ko bodo dobri in pošteni priplaval na drugi breg reke zdravi in nepoškodovani.

JAPAN DUMPING

Dežela dumpinga je prav gotovo Japonska. Pred vojno so prodajali Japonci ure na kilogram, zdaj pa bo to proizvod elektronske industrije. V deželi vzhajajočega sonca so izdelali v lanskem letu šest milijonov tranzistorjev ali 28-krat več kakor v letu 1955, za leto 1964 pa imajo v načrtu proizvesti že nad 120 milijonov tranzistorjev.

VANINA VANINI

Dan preden bi moral priti Missirilli v Rim, si je Vanina izmislila nekakšen izgovor in odšla v Citta-Castellana. V temni tega mesta prenočujejo karbonarji, ki jih vodijo iz Romagne v Rim. Missirillija je videla zgodaj zjutraj, ko je odhajal iz ječe; prikljenjen je bil k nekemu vozičku; zdel se ji je zelo bled, vendar ni klonil z duhom. Neka starica mu je vrgla šopek rož in Missirilli se ji je z nasmehom zahvalil.

Vanina je videla svojega ljubega; in zdelo se ji je, kako so postale njene misli spet sveže in bistre; ohrabril se je. Že dolgo je tega, ko je omogočila lepo napredovanje častitemu Cariju, ki je bil duhovnik v Angelski trdnjavi, v kateri bi moral biti zaprt Missirilli; tega dobrega duhovnika si je Vanina izbrala za svojega spovednika. In v Rimu ni malenkost, če nekdo postane spovednik kneginje, ki je namestnikova nečakinja.

Razprava proti karbonarjem iz Forlija ni bila dolga. Skrajna desnica je poverila sojenje najbolj častihlepe prelato. In temu sodnemu zboru je predsedoval minister za notranje zadeve.

Zakon proti karbonarjem je jasen in nedvoumen; tisti iz Forlija niso mogli pričakovati nikakršne milosti, vendar so branili svoja življenja z vsemogočimi pretevezami. Sodniki se niso zadovoljili samo s tem, da so jih obsodili na smrt, marveč jih je več zahtevalo celo okrutno mučenje, naj se jim pred smrtjo odsečejo roke itd. Minister policije, ki je v svoji karieri dosegel kar je hotel (ko bi zapustil to mesto, bi lahko dosegel edino še kardinalski klobuk), ni čutil potrebe, da bi komu odsekali roko. Ko je predložil obsodbo papežu, ga je pregovoril, da je vsem obsojencem spremenil smrtno obsodbo v zaporno kazen. Edina izjema je bil Pietro Missirilli. Minister je videl v tem mladeniču zagrozenega fanatika, ki so ga obsodili na smrt tudi zaradi umora dveh karabinjerjev, o čemer pa smo že govorili. Vanina je zvedela za obsodbo in pomilostitev kmalu potem, ko se je minister vrnil od papeža.

Minister se je vrnil v svojo palačo okrog polnoči. Ker ni našel svojega sobarja, se je začudil in večkrat pozvonil, naposled pa je prišel stari in prismojeni sluga; minister ga je jezno odslovil in se jel sam slačiti. Zaklenil je sobo. Bilo je zelo toplo; vzel je obleko, jo zvil v sveženj in jo zalučal proti stolu, vendar je obleka odletela mimo stola in padla v muslinast zastor, ki je bil oknu; zastor se je napol in tako so se na njem zarisale oblike človeškega telesa. Minister je planil k postelji in vzel izpod blazine pištolo. Ko se je spet obrnil k oknu, je prišel izza zavese mladenič; oblečen je bil v livrejo njegovih služabnikov, v rokah pa je držal pištolo. Brž ko je minister to ugledal, je dvignil orožje in hotel streljati, mladenič pa se je nasmehnil in dejal:

»Kako prevzvišeni, mar ne prepoznate Vanine Vanini?«

»Kaj naj pomeni ta neslana šala?« je rekel minister togotno.

»Počasi,« je rekla deklica, »najprej: vaša pištola ni nabita.«

Minister se je ves zmeden prepričal, da deklica govori resnico; izza telovnika je potegnil bodalo.

Vanina mu je rekla spogledljivo, vendar odločno:

»Sediva, monsignor.«

Z nadvse mirnim in spokojnim obrazom je sedla v naslonjač.

»Ste vsaj sami?« je vprašal minister.

»Povsem sama, prisegam vam!« je dejala Vanina.

Minister se je hotel o tem na lastne oči prepričati; obšel je sobo in si jo natančno ogledal, nato je sedel na stol, tri korake od Vanine.

»Kakšen smisel bi imelo,« je dejala Vanina blago in mirno, »da bi tvegala smrt umirjenega človeka, ki bi ga lahko nasledil kakšen vročerkven slabič, ki bi bil zmožen uničiti tako sebe kakor druge?«

»Kaj pravzaprav hočete, gospodična?« je vprašal minister čemerno. Položaj, v katerem je bil, mu ni niti najmanj pristajal in ugajal in zato ni smel dolgo trajati.

»Tisto, kar bi rada dodala,« je nadaljevala Vanina trdo, »je vsekakor bolj pomembno za vas kakor za mene. Hočemo, da karbonar Missirilli reši svojo glavo; če ga obglavite, vam povem, da ga ne boste niti za teden dni preživeli. Jaz nimam pri vsem tem ničesar; neumnost, ki jo zamerite, sem napravila predvsem zaradi svojega lastnega veselja in da bi ugodila neki svoji prijateljici. Hotela sem,« je nadaljevala Vanina spet na svoj ljubek in očarljiv način, »hotela sem napraviti uslugo pametnemu človeku, ki bo kmalu moj stric in ki bo, kakor lahko povsem upravičeno sklepamo, močno proslavil sebe in svojo rodovino.«

Z ministrovega obraza je izginil izraz jeze in to nenadno spremembo je prav gotovo povzročila Vaninina pota. V Rimu je bilo dobro znano, da si monsignor C. tanzara ni mogel kaj, da ne bi občudoval ženske lepote; in Vanina, ki je bila sedaj oblečena v Savellijevega lakaja, s svilenimi, tesno prilagojenimi se nogavicami, z rdečim telovnikom, s svojim nebesno sinjim frakom in držeč v rokah pištolo, je bila na moč zapeljiva.

»Draga bodoča nečakinja,« je rekel minister in se skoraj nasmehnil, »to, kar počenjate, je velika norčija, ki pa prav gotovo ne bo zadnja.«

»Upam, da bo tako previden in tako pameten človek, kakor ste vi,« je odvrnila Vanina, »znal obdržati skrivnost zase in je ne bo izdal don Liviu; dragi stric, dam vam poljub, če se zavzamete in rešite človeka, za katerega vas prosim.«

Svoj razgovor sta nadaljevala v tem na pol šaljivem tonu, v katerem umejo rimske gospe razpravljati o najvažnejših zadevah; Vanini je uspelo, da je dala razgovoru nadih poslovnega obiska, ki ga je mlada kneginja napravila svojemu stricu, rimskemu gubernatorju.

Kmalu je jel minister, ki ga je vznemirjala že sama misel na to, da bi ga mogel strah prisiliti, da bi napravil karkoli, razlagati nečakinja težave, s katerimi se bo moral spoprijeti, če bo hotel rešiti Missirillijo življenje. Ko je o tem razpravljala, se je sprehajala po sobi gor in dol; vzel je vrč z limonado in si napolnil kozarec. Ko ga je ponesel k ustnicam, mu je Vanina čašo odvzela, jo nečesa podržala v roki in jo nato samopridno vrgla skozi okno.

24. februar 1961 • ZADNJA STRAN • LETO 1. — ST. 9

Galeb pluje ob zahodnoafriški obali po mirnem morju. Spremljajo ga rušilci Split, Kotor in Pula ter trgovska ladja Lovčen. Predsednik Tito s soprogo in njegovo spremstvo, ki ga sestavljajo predsednik Narodnega sobranja Makedonije Lazar Koliševski, državni podsekretar za zunanje zadeve Veljko Mičunović, generalni sekretar predsednika republike Leo Mates, generalna podpolkovnika Radičević Berović in Isidor Apo, književnik Dobrica Čosić ter načelnik v državnem sekretariatu za zunanje zadeve Nikola Miličević bodo stopili v torek na ozemlje Gane. V tej prijateljski afriški državi bo predsednik Tito na državnem obisku do 4. marca, nato pa bo odpotoval v sosednjo državo Togo, kjer se bo zadržal tri dni. Na sliki: na »Galeb« ob slovesu v Splitu

Filmska igralka Rossana Podestà (na sliki) poskuša obleko, ki jo bo nosila v svojem novem filmu »Sodoma in Gomora«. Notranje posnetke zanj so pravkar posneli v rimskih studijih Cinecittà, zdaj pa se odpravila ekipa na snemanje zunanjih scen, ki jih bodo posneli v različnih krajih vzdolž Nila v Egiptu. V filmu sodelujejo še Annamaria Plerangeli, Claudia Cardinale in Stewart Granger, režira pa ga Američan Robert Aldrich

— Kaj se le toliko režiš? Kaj ne bi mogel preprosto reči, da ti klobuk ni všeč ...